

SVĚTOVÁ KNIHOVNA

Č. 1238–9.

M. JAN HUS:

OBRANY V PRAZE

I.

Za neo[illegible] [illegible]edakce a nakl[illegible] [illegible]neručí.

SVĚTOVÁ KNIHOVNA DLE OBSAHU.

Jednotlivá díla vydáváme jakožto samostatné a vždy ukončené svazky. Cena každého jednoduchého čísla jest 20 haléřů. Předplatné na 10 čísel (kterýchkoli) 2 K, pošt. K 2·20. Větší díla vycházejí ovšem ve svazcích dvojitých, trojnásobných atd. (tedy za 40, 60 atd. hal.). Svazky jsou číslovány: svazky dvojité mají dvě čísla, trojité tři čísla atd.

Každý svazek je ukončen. - Žádné pokračování! Ze sbírky lze si kterýkoliv svazek o sobě zakoupiti. Úplná Světová knihovna je na skladě v kterémkoli knihkupectví, jakož i v nakladatelství J. OTTY V PRAZE, Karlovo náměstí číslo 34.

Básně.

de Banville, Výbor básní 989-990.
Botjov, Básně 1104.
Bryant, Thanatopsis a j. básně 828-829.
Byron, Lara 766.
Camoens, Lusovci I. 247-248. II. 278-280
Carducci, Ody barbarské 384-385.
Nový výbor básní 401-402.
Čelakovský, Ohlasy 67-68.
Čišinski, Výbor básní 509.
Dačický, Prostopravda 296.
Erben, Kytice 190-191.
Hálek, V přírodě 420-421.
Alfred 435.
Pohádky naší vesnice 437.
Ballady a romance 438.
Večerní písně 442.
Hamerling, Ahasver v Římě 167-169.
Heine, Kniha písní 141-143.
Hněvkovský, Děvín 465-468.
Hugo, Nové překlady 197-198.
Hurban Vajanský, Herodes 1035-1036.
Hviezdoslav, Básně biblické 994-996.
Immermann, Tulipánek 813-814.
Jablonský, Vybrané básně 1061-1063.
Klácel, Ferina lišák 493-496.
Kollár, Slávy dcera I. 307-310. II. 311-314
Koubek, Básníkova cesta do pekel 406-408
de Lamartine, Harmonie 875.
Langer, Výbor básní 755-756.
Leconte de Lisle, Nová řada básní 210.
Lee Hamilton, Sonety imaginární 660-661.
Lenau, Savonarola 701-703.
Lomnický, Vybrané rýmování 358-359.
Longfellow, Básně 259-260.
Macpherson, Básně Ossianovy 322-323.
Mácha, Máj a jiné básně 8-9.
Milton, Ztracený ráj I. 954-956. II. 957-959.
Moderní lyrika francouzská 300.
Musset, Výbor poesií 714-715.
Nebeský, Básně 1067-1068.
Někrasov, Komu na Rusi blaze? 484-6[illegible]
Neruda, Výbor básní 286-287.
Pfleger-Moravský, Pan Vyšínský 833-837.
Polák, Básnické spisy I. 582-4. - II. 585-7.
Preradović, Básně 361-362.
Rozmlouvání Petra Svatého 360.

Svazky vázané jednoduchý 52 hal., dvojitý 80 hal., trojitý K 1·08, větší svazky vždy o 48 hal. více.

SVĚTOVÁ KNIHOVNA ČÍS. 1238-39.

M. JAN HUS:

OBRANY V PRAZE.

(R. 1408—1412.)

OBRAN HUSOVÝCH SVAZEK PRVNÍ.

PODLE PRAMENŮ VYDAL A PŘELOŽIL

V. FLAJŠHANS.

V PRAZE, 1916.
NAKLADATELSTVÍ J. OTTY.

Tiskem »UNIE« v Praze

ÚVOD.

Co jsem si loni jen jako ideál mohl postaviti před oči — populární vydání hlavních dokument Husovo utrpení, smrt a nauku osvětlujících — přiblížilo se, díky vlídné podpoře nakladatelství Ottova, k svému závěrku. Vydav loni veškeru korespondenci velikého našeho reformátora, mohu letos vydati její nezbytný doplněk — veřejné Husovy obrany a prohlášení.

Již dříve se pozoroval a cítil vzájemný svazek obojích těch písemností. A otec národa, Fr. Palacký, jako všude jinde i zde ukázal cestu — i on ve svých znamenitých Dokumentech dvě hlavní sbírky podává předem, sbírku korespondence a sbírku obran Husových. Souvislost listů a obran, dopisů soukromých a listin veřejných, je tak úzká a tak notorická, že některá kratší z těchto prohlášení dostala se i do sbírek listů Husových, patrně zatím, než vyjdou obrany — ale k vydání obran těch pak nedocházelo. Proto, po vzoru těch starších sbírek, některá z těch prohlášení přijal jsem i do sbírky „Listů“.

Nyní konečně dochází na vydání i tohoto nutného a přirozeného doplňku, obran a prohlášení Husových, o nichž mistr sám tak často v Listech se zmiňuje. Jsou skoro veskrze (obrany tohoto prvního svazku vůbec) psány latinsky; obracejí se k mocným tohoto světa, k arcibiskupu, kardinálům, papeži . . . Zachovány jsou celkem v rukopisech nečetných a i tisky jejich staré bývají dnes dosti nepřístupné, ano i neznámé. Čtenář je zde nalézá v novočeském překladě; pokud jsem mohl, zachoval jsem znění starších překladů českých ve vydání Marešově a Svobodově (když arci již texty tam byly přeloženy); ale mohu opět dodati, že nezůstalo takřka ani řádky bez oprav, tak nyní — díky zvláště krásným pracím Sedlákovým — vědomosti naše pokročily.

Výběr textů byl ovšem zase, jako při výběru listů, poněkud obtížný. Samo se rozumělo, že ze sbírky naší zůstaly vyloučeny obrany čistě odborné, jako na př. obrana proti kazateli plzeňskému, proti profesorům fakulty theologické, obrany spisů Viklefových atd. Vymykají se jednak již svým rozsahem, jednak svými specielními výklady, jichž dnešní laik ovšem bez únavy stopovati nemůže. Za to však byla sem pojata stručná prohlášení k veřejnosti; dvě z nich naleznou se, po příkladě Marešově, i v Listech; ale nejsou prostě odtud přejata, nýbrž první jest podáno v novém překladě a

jiném pojetí, druhé pak podáno v překladě staročeském, jejž teprve letos z rukopisu boleslavského vydal profesor Sedlák. Mají tedy i zde svou cenu a své oprávnění. — —

V tomto prvním svazečku podány jsou, podobně jako v Listech, obrany Husovy a prohlášení z doby pražské, r. 1408—1412. Jedna obrana zde ovšem — čtenář pochopí, proč jenom dnes a zde — schází; v dobách příznivějších bude doplněna. Svazeček druhý obsáhne obrany psané ve vyhnanství, třetí a poslední obrany kostnické.

Jinak jest vydání toto zcela tak zařízeno, jako „Listy“ Husovy. Tedy i zde položeny jsou do závorek ⟨špičatých⟩ doplňky vydavatelovy (není jich mnoho a jsou hlavně v obraně č. 4., jež se nám dochovala jenom v exempláři po trhaném a necelém), do závorek [rohatých] přídavky pozdější. Mých oprav je zde opět jenom několik a to nepatrných. Text otištěn jest věrně podle udaných rukopisů, jenom rozdělení vět na několika málo místech jest opraveno.

Vysvětlivky obecné podány před jednotlivými kusy, vzadu pak shrnuto souborně poučení o osobách a věcech, jež by čtenáři byly neznámy. Pro vlastní poučení historické, jako při Listech, vykoná čtenáři dobré služby č. 1000 této knihovny, Novotného Hus; také ovšem tři svazky „Listů“ podají čtenáři, kdyby

si přál výkladů zevrubnějších, mnohé vysvětlení.

Doufaje, že i tato knížka dojde vlídného přijetí děkuji opět na konec p. dv. r. Krskovi, vl. r. Neudertovi a kolegovi Svobodovi za laskavé svolení, že jsem mohl užiti jejich překladů.

V Praze, dne 23. června 1916.

V. Flajšhans.

I.

Souhlas, v jakém až do r. 1408 Hus celkem žil se svým metropolitou, arcibiskupem Zbyňkem, změnil se na podzim toho roku v tichý zápas, když Hus se přikláněl k poslušenství nové hlavy církevní a žádal, spolu s universitou, od arcibiskupa, aby zatím zachovával neutralitu, to jest, vypověděl poslušenství papeži římskému Řehoři, jehož se dosud diecése pražská držela.

Tohoto tajného zápasu užili faráři pražští na podzim r. 1408 k prvnímu útoku proti Husovi. Vytýkají mu, že veřejně na kázáních kárá kupčení s církevními svátostmi, dále že chválí Viklefa a konečně že, přes zákaz synodní nedávný, stále štve na kázaních proti kněžstvu. Není tu dosud přímého nařčení z bludařství, Husovi se vytýká jen neposlušnost a urputnost, ale jest patrno, že poměr k arcibiskupovi je již zkalen, když se odvažují pražští duchovní vystoupiti s takovou žalobou proti kazateli, jenž ještě před rokem s pochvalou generáního vikáře a se souhlasem arcibiskupovým na synodě jim činil skoro tytéž výtky, pro něž nyní

žalují (srovnej ostatně v Husových Listech z Prahy č. 6.—8.).

Odpověď Husova jest ironická a štiplavá; o výsledku jejím nejsme zpraveni. Ale arci je jisto, že bývalá shoda mezi oběma muži se již nevrátila a že touto obranou Husovou rozpor mezi oběma se jenom rozšířil. Zachována jest v několika rukopisích.

1. Obrana proti článkům žalobním r. 1408.

(A.) Stížnost duchovenstva arcibiskupu pražskému proti m. Janu Husovi.

Nejdůstojnější otče! K naléhavým prosbám duchovenstva Vaší obce a diecese pražské račtež po způsobu laskavého otce podle svého úřadu pomoci a o ně se postarati, aby pohoršení nepovstala. Neboť před nedávnem povstalo o svátosti těla Kristova pohoršení, že v kurii římské i mimo ni národ český pro bludaře a viklefisty nazván byl kacířským, tak že dobří pro zlé ve špatnou pověst jsou uváděni a uvedeni za Vašich časů. K tomuto zlu, než ještě potlačeno a vyhlazeno, přistoupila pohoršlivá a nenávistná kázání, která zbožné mysli rozdírají, lásku vyhlazují a duchovenstvo v nenávist lidu uvrhují; jenom reptání v lidu trvá, a kněžstvu Vašemu, jinak zkormoucenému, ničí se ve sku-

tečnosti láska k chvalitebnému obyčeji pohoršlivými, polovičatými kázáními. A nepostará-li se Vaše Otcovská Důstojnost o své duchovenstvo, zahladíc *ohníček* pohoršlivého kazatelství, bylo by se báti, aby duchovenstvo činíc přítrž takovémuto napadání, neučinilo z něho *oheň* mnohoplamenný. Neboť ne z kořene lásky, ale z nenávistné a lživé zlomyslnosti jest káráno duchovenstvo nad obvyklou míru, takže dobří a nevinní pro špatné a vinné jsou stíháni neustálým káráním. Protož, Nejdůstojnější otče, předkládají se Vaší Otcovské Milosti nesprávnosti níže položené se stížností.

Předně to, že m. Jan Hus, kazatel kaple svatých Mlaďátek v Betlémě na Starém městě Pražském léta Páně 1407, 17. dne měsíce července, o hodině třetí před veškerým množstvím lidu obého pohlaví mezi jiným řekl nebo říci se neostýchal — proti určení svaté matky církve a proti nařízením svatých otců, na bezpráví a potupu, pohanu a urážku, škodu a pohoršení celého duchovenstva i lidu prostého, — že kdokoliv by vymáhal plat od farníků, zvláště od chudých, za zpověď, podávání a za církevní svátosti, totiž svátost oltářní a posvátné oleje, za křest, zvonění, pohřeb atd., nevyjadřuje tehdy a nerozeznávaje, zda děje se to vymáháním peněz *před* nebo *po* vykonání

svátostí, že ten kdo nehodlá od takovéhoto vymáhání ustati, jest kacíř; prohlašuje, že všichni faráři jsou podle toho kacíři, křivdu svoji jen zlomyslně objasňuje, ale opak zatajuje, proti ustanovením posvátných kanonů, kde se praví: „S druhé strany však někteří laikové chvalitebný zvyk vůči církvi, zavedený zbožnou oddaností, z nákazy ničemnosti kacířské usilují zlomiti pod záminkou kanonické zbožnosti.“ A dále: „Pročež zakazujeme, aby se na nich nedělo mrzké vymáhání peněz a nařizujeme zachovávati zbožné zvyky, ustanovujíce, aby svobodně byly udíleny církevní svátosti, ale biskupem místním aby byli káráni po poznání pravdy ti, kdo zlomyslně usilují chvalitebný zvyk proměniti,“ jak hlásá kapitola „K apoštolské“ o svatokupectví.

Po druhé předkládá se Vám též, Otče nejdůstojnější, že dne a hodiny svrchu řečené dříve jmenovaný m. Jan Hus v témže veřejném svém kázání prý řekl, jak m. Petr Všerubský, blahé paměti, zemřel a že modlitby zaň se konají, řka mezi jiným ne všeobecně, ale se vztahem k jednotlivému: „Podle mého mínění, nepředbíhaje rozsouzení Božího, já bych nevzal celý svět, abych chtěl zemříti s tolika a tak velikými obročími.“ Uvažte, Nejdůstojnější otče, zda dobře bylo to kázáno, a zda takové kázání povznáší lid,

či spíše se řečmi takovými duchovenstvu utrhá, ježto přece známo nám, že svrchu zmíněný m. Petr byl dobrý křesťan a věrný horlitel pro víru, že nerozséval bludů. A ve Vaší přítomnosti před časem řekl dříve jmenovaný m. Jan Hus, že by chtěl, aby duše jeho tam byla, kde jest duše Viklefova, jenž přece jak známo prohlásil známý blud o svátosti oltářní proti určení svaté matky církve, pročež remanence dosud trvají u mnohých, žel, v tomto městě.

Po třetí podobně předkládá se Vám, Nejdůstojnější otče, že ačkoliv synodálně všem jest zakázáno kázati výstupně proti kněžstvu, běžícího roku, toho dne po svátku sv. Víta, svrchu zmíněný m. Hus, neznámo jakou nebo s jakou troufalostí to činí, že veškeré shora řečené duchovenstvo ostouzí, ačkoliv byli a jsou v této obci mnozí dobří kazatelé, kteří přece nevystoupili ani nevystupují jako on. Tímto pak výstupným a utrhačným kázáním, které činí proti kněžstvu, vrhá veškeré duchovenstvo u lidu v nenávist, v jaké nebylo nikdy před tím. Protož, Nejdůstojnější otče, ježto patrně takovýmito kázáními my a církve naše, Vy a církve Vaše jsou poškozovány a pro osoby naše v lehkost uváděny, račiž se Vaše Otcovská Milost z úřadu o nás postarati. O to snažně prosíme.

(B.) Odpověď m. Husi k článkům.

Ježto, Nejdůstojnější otče, před Vaší Milostí Otcovskou jako pohoršovatel. bludař, a kazatel protivný svaté matce církvi a tak ve víře zbloudilý byl jsem svými protivníky udán, ale (s pomocí Páně) svévolně a lživě: proto chci na vyvrácení svévolné žaloby nepřátel Vaší laskavé Otcovské Milosti podle ustanovení svatého apoštola Petra pokorně a věrně vydati počet ze své víry a naděje a z výtek před Vaší Otcovskou Milostí mně učiněných.

Neboť praví Kristův bezprostřední nástupce v I. epišt., kap. 3.: „Pána Boha posvěcujte v srdcích svých. Hotovi pak buďte vždycky k vydání počtu všelikému, kdož by od vás požádal zprávy z naděje té, kteráž jest ve vás, a to s tichostí a bázní, majíce dobré svědomí, aby za to, že utrhají vám jako zločincům, zahanbeni byli ti, kteříž hanějí vaše ctné v Kristu obcování.“

K vyvrácení tedy a k ztroskotání převráceného o mně soudu mých protivníků, předně obecně vyznávám, že cokoliv chce Pán Ježíš Kristus a jeho obecná církev aby se věřilo, to pevně věřím a o čemkoli zvláště že věřiti jest budu poučen, to chci pevně věřiti a držeti, ježto nejenom Vaší Nejdůstojnější Otcovské Milosti, ale komukoli, podle slova sv.

Petra apoštola, kdož by toho ode mne požádal, jsem hotov vydati počet, aby ti, kdož mně utrhají jako zločinci, byli zahanbeni.

Odpověď k prvnímu článku.

První odpověď.

K prvnímu tedy článku, jenž dí: „M. Jan Hus před veškerým množstvím lidu obojího pohlaví řekl a říci se nestyděl, proti určení svaté matky církve a proti nařízením otců, že" atd., vydávám počet, popíraje to a řka, že jest lživý, *předně* proto, že nic před *veškerým* množstvím lidu jsem neřekl, ježto toho dne, kdy jsem kázal, nebylo *veškeré* množství lidu v Praze. Neboť nic jsem neřekl před množstvím obého pohlaví jež tehdy bylo v Římě, aniž před množstvím, jež bylo v Jerusalemě, jsem co řekl: tedy atd.

Druhá odpověď k prvnímu článku.

Po druhé tvrdím, že tenhle článek jest lživý, ježto nic jsem neřekl *proti určení* svaté matky církve, ale spíše jsem řekl *určení* svaté matky církve, odvolávaje se na tohle naučení z koncilu Triburského, jež uloženo jest v 1. části, kvestii 2.: „Řečeno bylo, že v některých místech bývají dávány peníze za přijímání křižma a podobně za křest a

přijímání. Toto zamítla svatá synoda, jakožto kacířství svatokupecké a proklela, aby příště ani za svěcení, ani za křižmo nebo křest, pohřeb neb přijímání nic nebylo žádáno, ale aby dary Kristovy bezplatnou správou zadarmo byly udíleny.“ A tehdy řekl jsem, že kdokoliv vymáhá za svátosti peníze a nehodlá od vymáhání ustati, a zvláště vymáhá-li na chudých a nešetrně k placení nutí, že kdokoliv takový jest a všichni, kdož tací jsou, jsou falešní proroci, svatokupci a následovně kacíři.

Třetí odpověď k témuž článku.

Po třetí tvrdím, že tenhle článek proti mně položený jest lživý proto, že dí, že v tom mluvil jsem proti určení svaté matky církve, že jsem řekl, *nevyslovuje tehdy a nerozeznávaje*, zda vymáhající *před* nebo *po* vykonání svátostí a nehodlající od takového vymáhání ustati, jest kacíř atd. Hle, pravím, že oznamuje svrchu zmíněné určení svaté matky církve, a nevyslovuje *před* nebo *po*, nemluvil jsem proti určení svaté matky církve, neboť tehdy byla by svatá synoda Triburská mluvila proti určení svaté matky církve, ježto tehdy řekla *nevyslovujíc* a *nerozeznávajíc*, zda *před* či *po*, a následovně byla by kacířskou. A kdyby tenhle důvod žalobníků mých postoupil dále, byl by Pán Ježíš špatným ka-

zatelem, ježto řka, přijav chléb, jejž přepodstatnil „Totoť jest tělo mé“ a *nevyslovuje* tehdy a *nerozeznávaje*, že *po* posvěcení nezůstává chléb hmotný, byl by to mluvil proti určení svaté matky církve, což tvrditi jest ovšem velmi pošetilé; podobně řka „otec větší mne jest,“ a *nevyslovuje*, že *dnes*, mluvil by proti určení svaté matky církve, jež dí: „V této trojici nic není dřívějšího ani pozdějšího, nic většího, nebo menšího.“ Ba kdyby jejich pošetilý důvod z autority záporně dokazuje dále postoupil aneb platil, mnohé kapitoly v právu církevním by odsuzoval, neboť kterákoli kapitola *nevyslovovala* by a *nerozeznávala* všecky důsledky, mluvila by tak proti určení svaté matky církve, která v jiných kapitolách úplněji určuje; tak by kapitola „Když v církve...“ a kapitola „Nejvyšší nám...“ mluvily proti určení svaté matky církve; a tak i Innocenc byl by s kapitolami v tomtéž odsouzení, v kterém já, ježto v oněch zakazuje nešetrné vymáhání peněz, *nevyslovuje před* nebo *po* v kapitolách těch, a přece pravdivé jsou kapitoly ony. A já řekl jsem, co říkají ony kapitoly, tedy pravdu jsem řekl; a ježto žádná pravda není na odpor svaté matce církvi, tedy žalobníky důvod tento mýlí. Tak by totiž byli slyšeli ve školách, že důvod z autority záporně neplatí, ježto nenásleduje toto:

Kristus neřekl v evangeliu výslovně: „Lépe jest dáti než bráti," tedy není to pravda, buď tedy špatně, nebo proti určení svaté matky církve mluvil: a přece pod autoritou sv. Pavla praví 20. kapitola „Skutkův": „Blahoslaveněji jest dáti nežli bráti."

Rozřešení proti *před* nebo *po*.

A nemohou provésti ti, kdož peníze za svátosti vymáhají, že bylo by jim dovoleno vymáhati plat za svátosti *po*, neboť praví autorita církve pod autoritou papeže Innocence v první části, kvest. 3. a poslední kapitole: „Jestliže by kdo obročí, nebo důstojnosti, nebo děkanství, nebo nějakého církevního úřadu, nebo jakékoli svátosti církevní, jako jsou křižmo nebo svatý olej a svěcení oltářů nebo chrámů, pro zlořečenou horlivost lakoty penězi získal, ten ať nemá špatně získané důstojnosti; a kupec, prodavač i sprostředkovatel známkou bezecti postiženi buďtež, a ani na stravu, ani pod záminkou nějakého zvyku *před* nebo *po* ať nic se nevymáhá, ani sám kdo neodvažuj se dávati, neboť svatokupectví to jest." Hle tři věci dává na rozum: Předně, že „pod záminkou žádného zvyku za svátosti nic nemá se vymáhati"; po druhé, že „ani *před* ani *po* nemá se vymáhati," a po třetí důvod se připojuje, „protože jest to svatokupecké a násle-

dovně kacířské." Protož kdo *napřed* za svátosti vymáhají nebo podávají, nazývají se vlastně *Šimoněnci*, po *Šimonovi* magu, jenž podle 8. kapitoly „Skutků apoštolských" přinesl apoštolům peníze, řka: „Dejte i mně tu moc, ať, na kohož bych koli vložil ruce, přijme Ducha svatého." I řekl jemu Petr: „Peníze tvé buďtež s tebou na zatracení, protože jsi se domníval, že by dar boží mohl býti zjednán za peníze." *Gezity* pak nazývají se vlastně ti, kdo vymáhají *po*, podle *Geziho*, jenž po uzdravení Námana, hejtmana syrského, prorokem Elizeem od tohoto knížete darů požádal, pročež psáno jest v 4. knize královské, kap. 5.: „Protož běžel Gézi za Námanem a řekl: Pán můj poslal mne, abych řekl: ‚Aj teď přišli ke mně dva mládenci s hory Efraim, z synů prorockých; dej jim medle centnéř stříbra a dvoje roucho proměnné." A následuje trest Gezův prorokem určený: ‚Pročež malomocenství Námanovo přichytí se tebe i semene tvého na věky.' I vyšel od tváři jeho malomocný jako sníh." I je patrno, že dědici Šimonovi jsou vlastně kupci darů božích, a Gezite nebo sémě Gezovo ti vlastně jsou, kdož za svátosti plat vymáhají, ačkoliv společným jménem oboje za Šimoněnce jest pokládati, protože Šimon nejprvé chtěl koupiti dar boží a pak po způsobě Gezově chtěl zaň plat vy-

máhati. Tohle rozeznávání patrno jest podle Mistra, ve 4. knize „Sentencí“, rozdílu 25., kde praví tak: „Ač Šimoněnci vlastně jsou nazýváni ti, kdož jako Šimon mag nedocenitelné milosti za mzdu najmouti chtí; a kdo za posvátný obřad mzdu přijímají po způsobu Gezově, Gezity mají býti zváni; přece všichni, i dávající i beroucí, Šimoněnci se nazývají a obojí tímtéž výrokem jsou potíráni.“ A v Extravag., O svatokupectví, v kapitole „Když v církve . . .“. se praví: „Přísněji zakazujeme, aby za svátosti nic nebylo vymáháno; jestliže by pak někdo se opovážil proti tomuto postupovati, nechť ví, že s Gezim díl míti bude.“

Čtvrtá odpověď k prvnímu článku.

Po čtvrté dím, že článek ten lživý jest, ježto v něm praví protivníci, že jsem prohlásil slovy svými, že všichni faráři podle toho jsou kacíři. Neboť tento jejich přílišný závěr, — budiž mi svedkem soudce, jenž i mne i ty, kteří mi jej připisují, strašně bude souditi — nikdy v srdce mé a následovně ani na má ústa v řeči mé nevstoupil. Neboť znám mnohé faráře, jimž nejsem hoden obuv sníti a jichž paty velmi rád chtěl bych pro svaté jejich obcování políbiti. Jestliže však protivníci moji položivše hořejší návěst, totiž tohle: „Kdokoliv za svátosti vymáhají pe-

níze a od vymáhání nechtějí ustati, jsou svatokupci a kacíři," dokládají tuhle dolejší: „Ale všichni faráři vymáhají peníze za svátosti a nechtí ustati od vymáhání," a chtí sami dolejší připustiti, pak následuje formálně, že všichni faráři jsou kacíři. Avšak já popírám dolejší, ježto znám mnohé faráře, kteří nikdy nevymáhají, ale když nutno jest, z vlastního majetku opatřují, slyšíce onen výklad kapitoly „Nejvyšší nám . . .", jenž dí: „Jestliže kněz, jenž ze svého úřadu k tomu je vázán a jenž má živobytí, povinen jest na svůj náklad obstarávati duchovní správu...". (O posvěc. dist. 1. „Dostačí . . .")

Pátá odpověď k prvnímu článku žalobců.

Po páté pravím, že článek ten lživý jest, protože praví, že chvalitebné zvyky ruším, když přece já mrzké vymáhání v řeči své jsem zakazoval ve shodě s oním výrokem kapitoly „K apoštolské", kde se praví: „Zakazujeme, aby se nedělo mrzké vymáhání." Neboť, který zvyk jest hanebnější, než ten, jenž jest zakázán od svatých otců a od církve, rozuměj nešetrné vymáhání za svátosti, kterýžto zvyk nemůže dlouhým trváním se obrátiti v dobrý, jsa sám v sobě zlý? Proto na tohle mluví kapitola „Když v církve . . .": „Avšak většina myslí, že proto jest dovoleno, ježto se domnívají, že zákon smrti

pro dlouhý zvyk vešel v platnost, nedbajíce toho, že tím těžší jsou zločiny, čím déle drží nešťastnou duši svázánu.“ Hle nazývají vymáhání zákonem smrti, jenž nemůže se státi dovoleným pro dlouhý zvyk, ale čím déle potrvá, tím tíže své vymahače odsoudí.

Že pak vymáhání ono jest špatný zvyk, toť patrno z 13. části, kvestie 2. z „Registru“ blaženého Řehoře, jenž dí: „Stěžovala si nám Nereida, slavná žena, že Vaše Bratrská Milost ráčí od ní peníze vyžadovati za pohřeb její dcery: To však jest hřích a my, jakmile jsme z vůle Boží cti biskupské dostoupili, v církvi naší obecně jsme to zakázali a nikterak jsme nedovolili, aby se to skrze špatný zvyk konalo.“ Hle, tenhle svatý papež vymáhání platu za pohřeb nazývá hříchem obecně zakázaným a následovně vůbec nedovoleným a že žádným způsobem skrze špatný zvyk nesmí se konati. Shoduji se v kázání také s kapitolou „K apoštolské“, v oné části: „Zbožné zvyky kážeme zachovávati,“ ježto velice často jsem kázal, že farníci vázáni jsou pod trestem smrtelného hříchu kněžím s nimi pracujícím v slově Božím a ve svátostech postarati se zdarma o životní potřeby. Dále v prvním oddělení kvestie 1. z koncilu Kabilonského se praví: „Ustanovujeme, že jako za svěcení chrámů a vykonávání úřadů nic nesmí se přijímati,

tak i za balsám nebo za koupi svící kněží nic nemají přijímati; proto biskupové ze jmění své církve nechť kupují balsám i svíce, každý ve své církvi.“ Rovněž z koncilu Brakarského: „Po druhé se usneslo, aby žádný z biskupů za trochu balsámu, jenž posvěcený k svátosti křtu po kostelích se rozdává, ježto někteří tremissu zaň vymáhají, nadále ničeho nevymáhal, abychom snad, když vzýváním ducha svatého za spásu duší se se světí, my neprodávali na zatracení tak, jako Šimon mag dar boží za peníze chtěl koupiti.“ Taktéž v Extrav. „O svatokupectví“; rovněž v šesté knize „Dekretálů“ Innocence III. atd.

Odpovědi Mistra Husi k druhému článku.

První odpověď.

K druhému článku pravím, že protivníci komolí jej, ježto jsem řekl po jmenování mnohých zemřelých mistrů, chtěje pohnouti lid k pomnění smrti, aby nehřešili: „Hle, mistr Petr Všerubský také zemřel, pročež modlete se k Bohu za duši jeho; neboť mám naději s milostí Boží, že jest spasen, a bojím se také, aby nebyl odsouzen; neboť stojí na soudě božím.“ Proto chtěje množství duchovenstva, které bylo tehdy na kázání, odvrátiti od lakomého hromadění obročí, pravil

jsem: „Podle mého mínění, nepředbíhaje rozsouzení Božího, já bych nevzal celý svět, abych chtěl zemříti s tolika a tak velikými obročími.“ A neřekl jsem to pro svou chválu, ale pro napomenutí kněží s dobrým úmyslem — Bůh mi svědkem! A učinil jsem podle slov svatého Řehoře, jenž dí, že kazatelé ke chvále boží mohou klásti lidu sebe za příklad, říkajíce, že nenávidí hříchy a milují ctnosti, jako učinil přední kazatel Kristus, i také Nádoba vyvolení, pravíc v 20. kapitole „Skutků“: „Stříbra neb zlata neb roucha nežádal jsem od žádného, sami víte.“ Podobně dí Samuel v 1. knize královské v 8. kap., a v 2. epištole ke Korintským kap. 11., praví (sv. Pavel): „Darmo jsem evangelium boží kázal vám. Jiné jsem církve loupil, bera od nich žold, abych vám sloužil. A byv u vás, i jsa potřeben, nezahálel jsem s obtížením žádného,“ a mnoho jiného praví tamtéž, čině závěr: „Kdo umdlévá, ježto bych já nemdlel? Kdo se uráží, abych já se nespálil?“

Jestliže tedy Apoštol, chtě lakomý lid obrátiti, řekl „stříbra neb zlata neb roucha nežádal jsem od žádného“: proč by mně nebylo volno pro potlačení lakomství říci, že nikterak nepřál bych si mnoho obročí míti a vůbec ne v nich zemříti? Neboť dosti má jedenkaždý na tom, aby z jednoho obročí vydal povinný počet.

Řka pak ona slova netvrdil jsem, že mistr Petr zbožné paměti nebyl dobrý křesťan a horlitel u víře, ale modle se zaň a řka „naději se, že jest spasen," tvrdil jsem nepřímo, že byl dobrý křesťan a věrný.

Druhá odpověď k druhému článku.

K druhé části článku, jíž tvrdí moji protivníci, že jsem před časem řekl, že bych si přál, aby má duše tam byla, kde jest duše Viklefova: hle, po druhé komolí, a vykřikují, ne aby něco řekli, ale jen aby řekli se záštím.

Vyznávám totiž, že jsem řekl, že bych si přál býti v naději, kde jest duše Viklefova; ježto kteréhokoliv člověka, o němž nevím z písma svatého neb zjevení, že byl zatracen, za nesrovnatelně lepšího, než já jsem, pokládám, sedaje pozván jsa na hostinu Kristovu na místě posledním, aby přijda Kristus, kterýž mne i onoho pozval, neřekl mi: „Dej tomuto místo. A tehdy počal bych s hanbou na posledním místě seděti." (Lukáš, kap. 14.) Také nikoho, koho neodsuzuje písmo nebo církev zjevením poučena, neodvažuji se odsouditi, ježto dí Pravda, čí jest soud zatracení: „Nesuďte, a nebudete souzeni. Nepotupujte, a nebudete potupeni." (Lukáš, kap. 6.) Pročež pošetilý jest to důvod a důvod lidí nerozvážně proti zákonu Kristovu sou-

dících: „Tenhle prohlásil blud, proto zatracen jest.“ Podobně: „Tenhle byl Žid, pohan, lichevník, nebo publikán, proto odsouzen jest.“ Vždyť lotr rouhačný v okamžiku smrti jsa uslyšel slib Páně: „Ještě dnes budeš se mnou v ráji.“ (Lukáš, kap. 23.) Ať se učí tedy slepá mláďata a nerozvážní soudcové takto vésti důkaz: „Onen člověk prohlásil onen blud a *nekál se z něho* — proto odsouzen jest;“ tehdy totiž bude to dobrý důsledek. Ale nižší návěst tenkrát dokáží, až v den soudu přede všemi svatými budou vydávati z nerozvážného úsudku počet, kéž jen dobrý!

Ke konci tohoto článku, Nejdůstojnější otče, kde se praví: „Remanence dosud trvají u mnohých v této obci,“ přál bych si, aby Vaše Otcovská Milost všimla si toho a rozkázala těm protivníkům označiti a ukázati ony remanence, ježto řkouce, že „dosud remanence trvají, žel u mnohých v této obci“, mluví proti synodnímu ediktu Vaší Otcovské Milosti, v němž bylo oznámeno, že Vaše Důstojnost po pečlivém vyšetření nemohla nalézti nikoho v bludu o nejsvětější svátosti; a oni praví, že ještě remanence trvají u mnohých. Ať je ukáží, jsou-li pravdomluvní, a uvěříme jim; a neukáží-li jich, upadnou v osidlo, jež nalíčili nohám mým — totiž do utrhání a zlé pověsti Vaší diecese a jme-

novitě obce Pražské. A ježto sami jsou pastýři, kteří mají bloudící ovce přivésti zpět a k cestě pravdy dovésti, a *toto* činí, provaz, jímž od Pána chytáni jsou, sami na sebe vkládají.

Odpověď M. Jana Husi k třetímu článku.

K třetímu článku, v němž dí protivníci, že ačkoli synodně všem jest zakázáno kázati výstupně proti kněžstvu, roku přítomného atd. K tomu odpovídám krátce, popíraje to, neboť ani proti rozkazu jsem nejednal, ani proti kněžstvu výstupně jsem nekázal. Neboť kázati výstupně jest lživě, úlisně nebo se strachem kázati; avšak podle Písma, zákona Božího a svatých zákonů odhalovati hříchy kněžstva k povznesení duchovenstva i lidu jest v pravdě kázati spravedlivě, ne úlisně a se strachem; ježto jinak Spasitel náš byl by kázal výstupně proti duchovenstvu a následovně nespravedlivě, rka zákoníkům, farizeům a knížatům kněžským: „Vy z otce ďábla jste," Jan kap. 8.; a u Matouše, v kap. 12., řka zákonníkům a farizeům: „Pokolení zlé a cizoložné znamení hledá," a u Matouše v kap. 15. „Proč i vy přestupujete přikázání Boží pro ustanovení svá?" A pohoršování zlých nezabránilo Kristu kázati proti špatnosti kněžské. Neboť učenníkům řkoucím (Matouš, kap.

15.): „Víš-li, že farizeové, slyševše tu řeč zhoršili se,“ odpověděl Pán: „Veliké štípení, jehož neštípil Otec můj ten nebeský, vykořeněno bude. Nechte jich, vůdcovéť jsou slepí slepých.“ A u Matouše v kap. 23.: Káraje je, osminásobné „běda“, zvolal nad nimi. A Lukáš, kap. 11.: „Když pak káral je, povstav jeden z zákonníků řekl jemu: „Mistře tyto věci mluvě, i nám také lehkost činíš.“ A když jim to mluvil, počali zákonníci a farizeové přísně na něj dotírati, a k mnohým řečem příčiny jemu dávati, úklady činíce jemu, a hledajíce popadnouti něco z úst jeho, aby ho obžalovali.“

Hle, zákonníci a farizeové ve zlou pověst uvedli kázání nejvyššího kazatele, Spasitele našeho, řkouce nejprve „lehkost nám činíš,“ po druhé, ježto „přísně naň dotírali“, po třetí, ježto „počali příčiny jemu dávati k mnohým řečem“, po čtvrté, ježto „úklady činili jemu“, po páté, ježto chtěli „popadnouti něco z úst svatých jeho, aby jej obžalovali“. Ježto pak já hříšný nejsem nad onoho kazatele, poněvadž není žák nad učitele svého ani služebník nad pána svého, a jeho pronásledovali: což divu, jestliže mne v řečech pronásledují? Neboť praví se v „Knize Moudrosti“, v 7. kapitole: „Řekli bezbožní u sebe, neprávě přemýšlejíce: Obklíčíme spravedlivého, ježto neužitečný jest nám a protiví

se dílům našim a kárá nás pro hříchy proti zákonu a ostouzí v nás hříchy kázně naší."

Hle, co praví bezbožní, ostouzejíce spravedlivého, že on je kárá a ostouzí v nich hříchy kázně jejich, jako mne ostouzejí a lež mi připisujíce praví, že ostouzím kněžstvo samo. Ježto však já káži písmo svaté, ne já, ale především Duch svatý a pak Kristus, prorok nebo jeho apoštol ono mluví. Jako když pravím: „Lide můj! Kteříž tě vodí, svodí tě, a cestu stezek tvých ukrývají." praví to Isaiáš v 3. kapitole, a dím-li „neboť to praví Pán" praví to Isaiáš. Podobně když pravím: „Kněz a prorok nevěděli pro opilství, pohlceni byli vínem, bloudíce v opilství." (Isaiáš, kap. 24.) Podobně když pravím: „(Ale to se stalo) pro hříchy proroků jeho, a nepravostí kněží jeho, vylévajících uprostřed něho krev spravedlivých" — praví Jeremiáš, v Pláči, kap. 4.; a tak ⟨mluvím⟩ z jednotlivých proroků, Krista, apoštolů a jeho svatých kazatelů, kteří kárají kněžstvo z hříchu. I patrno, že ani výstupné, ani utrhačné nekáži kázání, ale správné a dobré těm, kdož chtí, aby pravda byla ozdravena. Jestliže totiž někteří z kázané pravdy se pohoršují, bezpečnější jest (praví Řehoř, Na Ezechiela v 7. kap.) aby pohoršení vzniklo, než pravda byla opuštěna. Spasitel věda to, že zákonníci

a farizeové pohoršují se z pravdy, přece neupustil od kázání pravdy, řka podle Matouše v kap. 15.: „Nechte jich (totiž pohoršiti se), vůdcovéť jsou slepí slepých.“ Z toho jest patrno, že pravda svatého písma, jež veškerému lidu na pamět napsána jest, má býti veškerému lidu objasňována podle schopnosti posluchačů a podle doby. — — — — — — — — — — — — — — — — —

Z řečeného jde na jevo, Nejdůstojnější otče, že první článek jest lživý, druhý zkomolený a třetí popřený. Avšak ačkoli protivníci moji — však Bůh mi svědkem, že je miluji — lehkomyslně mi připsali takové články, přece nežádám trestu proti nim, ale svěřuji jej nejmocnějšímu, nejmoudřejšímu a nejlepšímu soudci, jenž dí v Deuteronomiu v kap. 32.: „Máť jest pomsta a já odplatím“, a pak Vaší Nejdůstojnější Otcovské Milosti, poddávaje se pokorně Vašemu nejzbožnějšímu naučení, opravě a ochraně, jako poslušný syn, odhaluje při svou Pánu zástupů, jenž spravedlivě soudí, zkoušeje ledví i srdce, a uděluje každému vedle skutků jeho, zatracuje bezbožné a konečně spasí spravedlivé. Jemu čest a sláva na věky věkův. Amen.

II.

Když universitní národ český r. 1409 ve své většině prohlásil ve sporu trojpapežském neutralitu, prohlásil ji ovšem s ním i Hus. Zvláštním prohlášením vyložil arcibiskupovi Zbyňkovi (někdy v březnu r. 1409), že i dále hodlá sice ve věcech dovolených poslouchati římského papeže Řehoře, že však ve všech sporech a hádkách mezi třemi papeži zachová neutralitu, nebude straniti žádnému, arci také Řehoři nikoli. Toto písemné prohlášení vedlo k nejpřísnějšímu trestu církevnímu; v polovici března 1409 arcibiskup Husa exkomunikoval. Toto Husovo

2. Prohlášení o neutralitě (1409)

není nám však dochováno; snad souvisí svým zněním s následující (níže, pod č. 4.) obranou.

III.

Boj o neutralitu skončil na konec podrobením arcibiskupovým (Zbyněk zřekl se 2. září 1409 papeže římského a přistoupil k obedienci nového papeže pisského, Alexandra V.), ale také vedl k vítězství národa českého na universitě. Toho se mu dostalo 18. ledna 1409 slavným dekretem kutnohorským, o jehož platnost potom celé měsíce tři národové němečtí bojovali jednak s národem českým jednak s vládou královskou. Čechové ovšem bránili horlivě nařízení králova — a máme také zachovánu ohnivou vlasteneckou obranu tohoto dekretu kutnohorského z péra Husova. Byla často vydána (latinsky; v českém překladě ode mne r. 1900); zde z jistých důvodů tato

3. Obrana dekretu kutnohorského (1409)

psaná někdy na jaře r. 1409, jest zatím vypuštěna. Zachováno jest v jediném rukopise, nyní nezvěstném.

IV.

V těch dobách bojů na universitě, při dvoře královĕ i v konsistoři arcibiskupské množí se ovšem také odpůrcové Husovi. Byla podána nová žaloba farářů (poněvadž odpovědi Husovy, nám dochované, jsou pozdější, jest odkázána až do dílu 3.) pražských, ale vedle toho šířily se také pomluvy soukromé (viz v Husových Listech z Prahy, č. 4., 9. a j.).

Proti těmto jednotlivým žalobám vydal Hus veřejné osvědčení, kdysi za jeho vlastní rukopis pokládané, značně porušené, jehož mezery těžko doplňujeme. Bývá často kladeno do doby rektorátu Husova (překládá-li se totiž ‚rektor' ve spojení se slovem ‚university'), ale výklad tento není jistý; že však toto osvědčení pochází asi z r. 1409, zdá se nepochybné. Bývá též otiskováno mezi listy Husovými, ale správněji řadí se jistě k ostatním jeho veřejným osvědčením; zde se podává nový jeho překlad podle jediného dochovaného textu musejního.

4. Vyhláška proti pomluvám (1409).

„Jan Hus, mistr v uměních, svatého bohosloví bakalář ⟨zřízený university⟩ Pražské, správce a kazatel slova Ježíše Krista v kapli ⟨svatých Mlaďátek⟩

v městě Pražském, všem Kristovým věrným,
k nimž tento list do⟨jde, ať jest⟩
ke spasení. Ačkoli pomluva, jež jest převrácené mluvení o člověku, ⟨jenž jest po-⟩
mlouván, neškodí, kdybych — snášeje ji — neúhonnost života podle zvyku své hla⟨vy Krista zachoval⟩,
přece vymáhá řád zbožnosti, aby lék a ochrana byla dána a⟨tak aby aspoň⟩
posluchačové pomluvy od této morové neřesti byli očištěni. N⟨eboť i sám⟩
pomluvač i ochotný posluchač, oba ďábla nosí na jazyku. ⟨A protože skrze⟩
mé nejbližší roznáší se pomluva, chtěl jsem raději tímto psaním zbožně odporovati ⟨chtě žaloby osvět-⟩
liti. Doslechl jsem zajisté, že někteří nejbližší, nechci zlobně říci, pravdy ⟨nepřátelé, tvrdí⟩
že Hus kacířství hlásá, Hus Němce vyhnal, Hus jest ⟨neposlušný. Tu pomlu-⟩
vači sami poznávají, že, jestliže v třetím článku pomluvy sami js⟨ou oklamáni⟩,
jistě jsou pravdě na odpor a sami sebe i bližní klamou tak lst⟨ivě. To jsem⟩
vlastní rukou napsal. Žiji, což jest proti . . . ání a ⟨hodlám z víry své⟩
vydati počet, což jest proti narčení z kacířství, a vyhnati, ovšem . . . ⟨což⟩

jest proti třetímu článku pomluvy. Ale proti
tomu článku o vyhnání (Němců, dím,
že bylo)
snesení, které Němce vyhnalo z učení praž-
ského, (jejich vlastní. pokuty čty)
ři, totiž křivopřísežnictví, ztráta cti, exkom-
munikace a pokuta (peněžní, že než by)
chtěli národu českému tři hlasy dopustiti, že
by chtěli (raději na věky z Prahy)
vyjíti a nikdy na studie se nevrátiti. Když
totiž vznikla o přidržení (papeže roze-
pře,)
nechtěli nejjasnějšímu knížeti a pánu Vá-
clavu, Římskému a Českému (králi, býti
po vůli a rozkazem)
jeho pohrdli, což bylo by obšírno vykládati.
Pročež svrchuřečený (král povolil ná-
rodu českému svrchu)
řečenému, aby podle založení svaté paměti
císaře Karla, krále Č(eského, byl při-
puštěn)
ke třem hlasům, kteréžto připuštění (té) po-
mluvy podnět (a) příle(žitost bylo.
A sotva mi strach)
jest, abych od bližních byl souzen, jen když
v naději živ jsa zachovávám přiká(zaní
Boží. Bohu též)
(při svou porou)čím, žádaje od něho pro po-
mluvače milost a odpu(štění hříchů.)

V.

Arcibiskup Zbyněk přistoupiv k poslušenství nového papeže Alexandra V. snadno si u něho vymohl bulu (20. prosince 1409), v níž papež nařizoval vypleniti kacířství, odníti knihy Viklefovy a zakázal kázati jinde mimo chrámy kathedrální, kollegiátní, farní a klášterní; do Prahy došla dosti pozdě a byla vyhlášena teprve 10. března 1409.

Zákaz, namířený hlavně proti viklefovcům a jejich hlavní tvrzi, kapli betlemské, jal se arcibiskup hned prováděti; nařídil odevzdati knihy Viklefovy a zakázal Husovi kázati v Betlemě; Hus se však nepodrobil a podal

5. Appellaci od papeže špatně zpraveného k papeži lépe zpravenu býti majícímu (1409, III.),

jež se nám sice nedochovala, ale jejíž podstatný obsah jest pojat do appellace druhé, zde hned následující.

VI.

Papež Alexander V. zemřel 3. května r. 1410, dříve ovšem, nežli appellaci Husovu mohl vyříditi. Arcibiskup tím se arci ve svém postupu proti viklefovcům nedal zdržovati; ještě dříve, nežli došel do Prahy posel se zvěstí o volbě nového papeže, Jana XXIII., nařídil dne 16. června 1409 (— tento list arcibiskupův jest s malými změnami pojat ve výtahu do naší appellace) odevzdání knih Viklefových znovu, zakázal kázati mimo vyjmenované v bulle Alexandrově chrámy a citoval ty, kteří se proti jeho rozkazům vzepřeli, k svému soudu. Někteří z nich, jako m. Marek z Hradce, dříve také Husův zástupce, se vskutku podrobili.

Avšak proti těmto rozkazům arcibiskupovým postavila se universita 21. června 1410, odmítajíc výslovně souhlas se spálením knih Viklefových — a jmenem viklefovců podávají mistři Hus a pan Zdislav ze Zvířetic (Husův kdysi žák a svěřenec) dne 25. června t. r. ostrou appellaci k stolici papežské. Podle jejich mínění smrtí papežovou vypršela plná moc Zbyňkova, Alexandrem V. mu udělená; obracejí se proto k papeži novému a prohlašují všechen postup Zbyňkův za zmatečný a nicotný. Appellace

ovšem neměla výsledku; postupu Zbyňkova nezastavila . . .

Odvolání se dochovalo pouze ve dvou rukopisích; Palacký je otiskl ze starého tisku, zkrátiv však značně části odjinud přejaté.

6. Appellace k stolici papežské r. 1410 (25. VI.)

Ve jménu Páně Amen. Léta narození jeho 1410, indikce třetí, dne dvacátého pátého měsíce června, o hodině nešporní neb přibližně v prvním roce pontifikátu nejsvětějšího v Kristu otce a pána, p. Jana z hodné Boha prozřetelnosti papeže XXIII., na Starém městě Pražském, v kapli svatých Mláďátek Betlém zvané, v přítomnosti mé podepsaného veřejného notáře a dolepsaných svědků, k tomu zvláště povolaných a dožádaných, stojíce osobně ctihodný a učený muž p. Jan z Husince, umění svobodných mistr a svatého bohosloví bakalář zřízený, správce a kazatel kaple svatých Mláďátek, Betlém zvané, na Starém a velikém městě Pražském, urozený muž p. Zdislav ze Zvířetic, mistr svobodných umění, Jan z Brandýsa, Beneš z Lysé, Petr ze Sepekova, Petr z Valencie, Michal z Drnovic a Jan z Lanštejna, bakaláři a studenti slavné university učení Pražského, jménem svým a všech jiných mistrů, doktorů, licenciátů, bakalářů

a žáků řečené university Pražské, rovněž jménem všech i jednotlivých znamenitých a urozených pp. pánů, vladyk, rytířů, panoší, krajů, okresů, měst, hradů, městeček, vsí a obcí vladařův a správcův, a také jménem jiných kterýchkoliv osob, tak duchovních jako světských, privilegovaných i neprivilegovaných a jmenem všech Kristových věrných, kteréhokoli by byli stavu, stupně, povolání, důstojenství a vznešenosti, a těch, kdož se jich přidržují a přidržovati chtí, jakési odvolání na papíru sepsané, které tehdy tamtéž předložili, po způsobu obvyklém uveřejnili a vložili, jehož znění v plnosti slovo od slova následuje, a jest toto:

Když rozum přirozený brániti se proti nebezpečenstvím a opatření práva obecného odporovati útokům násilným možnost podávají: není divno, jestliže svatá pravidla a zákony práva přirozeného, prostředky rozdělujíce po spravedlnosti rozumu, o méně spravedlivě obtížené a utištěné postaraly se dobrodiním odvolání, aby spravedlnost a pravda pošlapaná přímou stezkou ve stav náležitý byla zpět uvedena. Odtud jest, že my Jan z Husince, mistr umění, svatého bohosloví bakalář zřízený, správce a kazatel kaple Mlaďátek, zvané Betlém, ve Velikém městě Pražském, Zdislav ze Zvířetic, svobodných umění mistr, Jan z Brandýsa, Beneš

z Lysé, Petr ze Sepekova, Petr z Valencie, Michal z Drnovic a Jan z Lanšteina, bakaláři a studenti slavné university učení Pražského, jménem svým a všech jiných mistrů, doktorův a licenciátů, bakalářův a žáků řečené university, rovněž jménem všech i jednotlivých znamenitých a urozených pp. pánů, vladyk, rytířů, panoší, krajů, okresů, měst, hradů, městeček, vsí a obcí vladařův a správců, rovněž také jiných kterýchkoliv osob, tak duchovních jak světských, privilegovaných a neprivilegovaných a jménem všech Kristových věrných, kteréhokoli by byli stavu, stupně, důstojenství a vznešenosti, těch, kdož nás se přidržují a přidržovati chtí, před ctihodnými muži zde přítomnými, a před tebou notářem veřejným, osobou hodnověrnou, s věrnou myslí i s úmyslem dovolati a odvolati se oznamujeme a tvrdíme

že (třebas již dříve) ctihodný otec, p. Zbyněk, arcibiskup pražský, apoštolské stolice legát, slavné university učení Pražského kancléř, kterési předestřené nálezy a vyšetřování trestní, lehké, nicotné, nepravé a nespravedlivé, různé omyly a přečetná obtížení v sobě obsahující, proti všem i jednotlivým pánům, mistrům, doktorům, licenciátům, bakalářům, studentům a kněžím řečené university, a proti jiným kteréhokoli

by byli stavu, stupně, povolání, důstojenství a vznešenosti, písemně metal, kdož mají a drží u sebe knihy nebo řeči mistra Jana Viklefa, nechať řečené knihy a řeči v kanceláři pokladníka jmenovaného p. Zbyňka, arcibiskupa složí a donesou k spálení ve lhůtě označené v řečených předestřených vyšetřováních a nálezech. Nad to sám p. Zbyněk napřed řečený přikázal pilně a pod trestem exkomunikace zřetelně kázati a všem věřícím Kristovým jemu podřízeným vykládati, že po pronesení slov od kněze při mši již tím a ihned nezůstává a nic jiného není nežli pravé tělo Kristovo a podobně v kalichu krev Pána našeho Ježíše Krista, kdežto přece svatá matka církev obecná věrně věří, že tam jest ona nejvyšší božská přirozenost, pravá duše Kristova, kosti a krev pod obojí způsobou, které podstatou jsou jiné než tělo Kristovo a tělo (jiné) než krev, jak v kalichu tak i pod způsobou chleba.

Od kterýchžto právě rozkazů, nálezův a postupů jmenovaného p. Zbyňka arcibiskupa, tak jak v předu dí se, lehkých a nicotných, ano výslovně omyl v sobě obsahujících (proto, že jsme byli vyhrazeni a vyňati stolicí apoštolskou ode všech soudců řádných, i legátů rozených neb i delegátův aneb subdelegátův, jakýmikoli přípisy od jmenované stolice apoštolské, které vymoženy byly

aneb na příště vymoženy býti mají, ve všelikých přích, právech a jednáních soukromých, hrdelných, světských aneb neposvátných a jiných věcech všelikých, i řečené knihy a řeči jmenovaného mistra Jana Viklefa, jakož i jiné knihy kterékoli, soukromě abychom měli a drželi, velikými úsilími, penězi a výlohami od nás koupené a opatřené) svaté stolice apoštolské tehdy jsme se dovolali a odvolali; jakož toto všechno, s jinými obtíženími nesnesitelnými, poroky, pohoršeními a křivdami nejkřesťanštějšímu království Českému a jeho koruně i nám skrze řečeného p. Zbyňka, ač žádné naše činy toho nezasluhovaly, učiněnými a způsobenými, v odvolání skrze nás uloženém (od kteréhož že jsme neustoupili aniž ustoupiti chceme veřejně vyznáváme a kteréž pro ospravedlnění tohoto odvolání zde slovo od slova jsme vložili a vložené míti chceme) jasněji a zřetelněji jest obsaženo.

Konečně co jmenované odvolání v kurii Římské vězelo, jmenovaný p. Zbyněk arcibiskup z uložení stolice apoštolské skrze ctihodného otce p. Jindřicha Krumharta z Westerholtz, obojího práva doktora, Kolínského děkana svatého Ondřeje, apoštolského věcí právních auditora, k naléhání našemu k stolici apoštolské vyzván byl a volán; ukládaje důsledně svým otevřeným listem p.

Zbyňkovi a jeho úředníkům, a jiným domnívajícím se, že jim na tom záleží, touž mocí apoštolskou, aby skrze sebe aneb skrze jiného aneb skrze jiné jakýmkoli způsobem veřejně nebo tajně, přímo nebo nepřímo na zneváženi litispendence a jurisdikce jeho a na poškození naše nic zkoušeti aneb nově zaváděti před se nebral ani před se nebrali; což jestliže by jinak se stalo, to všechno zpáčiti a ve stav předešlý mocí apoštolskou opět uvésti péči míti bude s pomocí Boha a spravedlnosti.

Těch věcí všech i jednotlivých sám p. Zbyněk arcibiskup, pranic nedbaje a si nevšímaje, jisté své posly a plnomocníky zvláštní, pravdy a spravedlnosti nepřátele, nesvárů dokonce rozsévače, nikoli veřejně, nýbrž tajně ke kurii Římské posílaje, jakousi předestřenou bullu a úkradnou skrze přílišné a dotíravé prosby převrácenými zprávami a zlomyslnými přemluvami větrem pochlebnictví a lži od svaté paměti pána, p. Alexandra z božské prozřetelnosti papeže Pátého, tak jakož se předem praví navedeného, zamlčením pravdy a podstrčením klamu, na zneváženi litispendence a jurisdikce řečeného p. Jindřicha auditora a na poškození naše, před lhůtou skrze jmenovaného p. Jindřicha auditora k objevení se zákonitě v kurii Římské samému p. Zbyňkovi vyznačenou, když

my i naši zástupcové v kurii Římské naprosto nic nevěděli a na odpor byli, tak jakož předem se praví, úkradně vymohl. Ve kteréž bulle tak úkradně vymožené mezi jiným, ovšem křivě, se vypravuje, že ke sluchu p. Alexandra jmenovaného papeže Pátého přemnohých víry hodných vypravováním došlo, kterak v městě Pražském, v království Českém a markrabství Moravském a některých jiných zemích někteří článkové bludní, kteří rozkolem neb kacířstvím ve víře katolické páchnou, vypučeli a mnohých srdce těžce nakazili; že ačkoli potom skrze církev spravedlivým soudem zavrženi byli, s prospěchem přece jest pro veliké množství těch, kteří tohoto způsobu převrácenými články a dogmaty jsou nakaženi, aby rychle se užilo léku nápravy, by dále nepučeli a stáda Páně více nenakazili; a že k tomu nutný jest zákaz, aby se skrze některé, byť i byli k tomu apoštolskou aneb jinou nějakou milostí opatřeni, kázání a řeči k lidu nedály leč jen v kollegiátních, kathedrálních, arních neb klášterních kostelích, vedle pořadu práva a starodávného obyčeje, s jinými věcmi v řečené bulle psanými a obsaženými, kterou jsme zde vložili a pro odůvodnění toho, co řečeno býti má níže, vloženu míti chceme. Mocí kteréž právě bully podvržené a, jakož pravděpodobně se věří, paděláním

forem a listu papeže a jeho místokancléře jakéhosi bratra a mnicha Oliveta, nedávno dne 16. měsíce května roku tohoto v městě Římském veřejně povýšeného, vydané, sám jmenovaný p. Zbyněk z roku tohoto dne 16. měsíce června v kanceláři své arcibiskupské, položené v Menším městě Pražském, v přítomnosti některých pánů prelátův, opatů, převorů, farářů a jiných Kristových věrných, na synodě tamtéž shromážděných, nepravosti na nepravosti hromadě, jakýsi předestřený nález konečný a vyšetřování lehké, nepravé, nespravedlivé a nicotné, rozmanité obsahující v sobě tresty a důtky nesnesitelné učinil, prohlásil, metal a uveřejnil toto anebo podobné znění v sobě obsahující:

,,Po vzývání jména Kristova na soudě sedíce a samého jenom Boha před očima majíce, tímto svým konečným nálezem prohlašujeme, ustanovujeme a jasně projevujeme v tomto spise: že knihy a traktáty Jana Viklefa dolepsané, totiž Dialog, Trialog, O vtělení slova božího, O těle Kristově, O trojici, O ideách, O látce a formě, O hypothetických soudech, O individuaci času, O důkazech tvrzení, O pojmech obecných, kázání na evangelia po celý rok, O světském panování, Dekalog, O svatokupectví, O přívlastcích, poněvadž zřejmě v sobě kacířství a bludy obsahují, odsouditi je nutno a tímto

je odsuzujeme a aby s očí věřících odstraněny býti mohly, ustanovujeme, že mají býti spáleny, a je pokud v naší moci je, pod nálezem a určitě v tomto spise od zraků věřících skrze plameny ohně odstraňujeme. Ježto však jmenovitě uvedení (Přibík z Húžné, Hroch z Podvek), Michal z Drnovic, Petr z Valencie, Jan z Landšteina a jejich přívrženci, a Marek z Hradce Králové, mistr university učení Pražského, jejich určený zástupce, našim dřívějším vyšetřováním se protivili a k nám skrze stolici apoštolskou zpět poslaní, uposlechnouti až dosud nedbali a knihy či výroky jmenovaného m. Jana Viklefa, v naší kanceláři nesložili, že proti nim jmenovitě a proti přívržencům obecně zakročeno býti má, mocí apoštolskou jsme rozhodli. Pročež je, Marka, (Přibíka, Hrocha), Michala, Petra, Jana a jejich přívržence, kteří knihy a výroky jmenovaného Jana Viklefa, mají a ve své chovají moci, po prvé, po druhé, po třetí a konečně společně i jednotlivě ještě nadbytečně tímto žádáme a napomínáme a nařizujeme, aby do šesti dní od oznámení aneb po prohlášení tohoto (listu) nepřetržitě a napořád po sobě jdoucích, knihy a traktáty často jmenovaného Jana Viklefa v našem arcibiskupském dvoře pražském v kanceláři pokladníka skutečně složili.“

Nad to po jiných mnohých věcech lehkých, nespravedlivých a nicotných, v těch vyšetřováních a v nálezu obsažených, sám jmenovaný p. Zbyněk připojil nížepsané:

„Všem i jednotlivým kněžím a klerikům šest dní s napomenutím kanonickým předeslavše, pod trestem exkommunikace a mocí svatého poslušenství přísně nařizujíce přikazujeme, aby nikdo z vás neodvažoval se kázání činiti k lidu na místech soukromých jmenovaného města Pražského, leč jen v kostelích kathedrálních, kollegiátních, farních, klášterních a jejich hřbitovech, nehledíc k tomu, že někteří k tomu milostí apoštolskou a výhradami jsou opatřeni, nýbrž abyste všichni od takových kázání na místech soukromých ustali a přestali, a vskutku ustati a přestati se snažili. Jinak proti vám výše jmenovaným, vypsaným a těm, jichž taková naše jednání se týkají a k nimž se vztahují, a vůbec proti všem i jednotlivým společně i zvláště, jestliže snad předeslané vše i jednotlivé anebo něco z předeslaného neučiníte anebo nevyplníte, aneb někdo z vás neučiní nebo nevyplní, a něco opačného učiníte nebo učiní, a proti vinným kterýmkoli v předeslaném anebo v něčem z předeslaného, a proti jich obhájcům a jim věřícím a jejich obhájcům, kteréhokoli by byli stavu, stupně, povolání, řádu, důstojenství, vznešе-

nosti, s předesláním jmenovaného kanonického napomenutí šesti dní, mocí apoštolskou jednotlivě proti jednotlivým nyní jako příště a příště jako nyní, exkommunikace nález činíme a prohlašujeme v tomto listě, k trestům věznění osob, odnětí beneficií, zbavení způsobilosti a k jiným trestům dalším hodlajíce přikročiti."

Kterýž právě nález a vyšetřování, tak jakož se předem dí, lehké a nicotné, pro odůvodnění přítomného odvolání zde slovo od slova jsme vložili a vloženy míti chceme.

My tedy, Jan a Zdislav mistrové, Jan, Beneš, Petr, Michal, Petr, Jan bakalář a studenti výše jmenovaní, se všemi, kdož nás se přidržují a přidržovati chtí, vědouce podle nařízení svatých kanonů a zákonů, že lživý plnomocník zbaven býti má úplně vymoženého, že podvod také a lest nikomu nemají býti k ochraně a že ti, jimž nařízení se vydávají, mají se trestati, jestliže zakáží lži proseb ukazovati a kárati; že přípisy též právu obecnému a prospěchu veřejnému odporné a pohoršlivé, a zvláště evangeliu Kristovu úplně jest odmítnouti, obzvláště když stolice apoštolská trpělivě nese a trpí, jestliže rozkaz její, jenž byl jí křivým sdělením podstrčen, z příčin spravedlivých a důvodných není plněn; jmenované bully úkradné a silně z padělanosti podezřelé a

vyšetřování a nálezů řečeného p. Zbyňka, arcibiskupa, odtud metaných a vzešlých, jakožto lehkých a nicotných a vší moci a spravedlnosti prostých, z příčin předeslaných a jiných níže psaných, uposlechnouti a poslušni býti nemyslíme, dokud z jistého vědomí stolice apoštolské o jednotlivých věcech předeslaných a z jejího rozhodnutí, prostřednictvím Boha a spravedlnosti, plně a výslovně nebudeme poučeni a zpraveni.

Neboť známo jest všemu království Českému, že první část bully, nálezu a vyšetřování odtud vzešlých, o vypučení bludův a kacířství v království Českém a markrabství Moravském, jest křivá a nicotná. Neboť sám jmenovaný p. Zbyněk o synodě obecné všech svých prelátův a mistrů, doktorů, studentů, farářův a jiných Kristových věrných ve dvoře svém arcibiskupském pražském leta Páně 1408, 17. dne měsíce července konané, všem tamtéž sdělil, oznámil, ohlásil a slavnostně uveřejniti poručil, že on sám skrze sebe a své vikáře, oficiály a preláty, s výslovným souhlasem a vůlí nejjasnějšího knížete a pána p. Václava, Římského krále vždy rozmnožitele ⟨říše⟩ a krále Českého, v městě, diecési a provincii své pražské, učiniv a vykonav i bedlivé i dokonalé vyšetření, žádného bludaře nebo kacíře nenalezl, aniž mohl nalézti. Kterak

tedy a kde a při kterých lidech řečená kacířství a bludy vypučely, jakož křivě a lživě se ujišťuje?

Zjevno také jest zřejmě, že jsme my skrze jmenovaného p. Alexandra svaté paměti papeže Pátého, pro převrácené a křivé zprávy řečeného p. Zbyňka a jeho poslů, mnohonásobně obtíženi, proto že sám papež na zneváženi litispendence a jurisdikce jmenovaného p. Jindřicha auditora, kterémuž věc odvolání byla svěřena, od téhož na naše poškození, ač my jsme nesouhlasili ani zástupcové naši, kteří by byli měli zvláštní příkaz tak učiniti, jakož přece se ujišťuje, ovšem křivě proti pravidlu obecnému a práva společného uložení, k řečenému p. Zbyňkovi, k straně odporné a k soudu jeho, od něhož stalo se ke stolici apoštolské, jakož předem se praví, odvolání, nás a ty, kdož nás se přidržují, zase poslal k souzení.

Známo jest posléze, že nálezy a jednání jmenovaného p. Zbyňka, i kdyby předeslané na odpor nebylo, nijaké nemají síly a pevnosti: proto že po smrti p. Alexandra, ač věc bez závady nebyla, vyšly, kdežto ukládá právo obecné, že když přikazovatel zemřel, jakož řečeno již napřed, jeho příkaz, ježto věc bez závady netrvá, nicotný jest a se končí.

Nad to, kdož zdravé jsa mysli a učený, a nikoli nevědomý svatého ⟨Písma⟩ a zá-

kona Božího a svatých kanonů neznalý, knihy logické, filosofické, mravní, mathematické, theofysikální, knihy mnohých vznešených a nejkrásnějších pravd, žádné bludy nebo články bludné v sobě neobsahující, jakéž jsou knihy o hmotě a formě, o dovozování předloh, o předlohách hypothetických, o individuaci času, o ideách, s podobnými jim jinými knihami mistra Jana Viklefa, by určoval a nalézal a odsuzoval, že ohněm mají býti spáleny, když sama svatá matka církev ve starém zákoně vypravuje a dosvědčuje, že svatosvatí Mojžíš a Daniel s jinými mnohými svatými Egypťanů, Chaldeů, pohanův a nevěřících, jichž pověry zavrhovali, knihy měli a všelikým jich věděním vzděláni byli. Sama církev v novém zákoně svými listy nikoli knihy pohanův, ale kacířů vedle potřeby a času čísti nařídila, ne aby je drželi, nýbrž aby bludy a kacířství zamítali a si oškliviIi, a aby věci užitečné, které by v nich nalezli, k užitku svatého vzdělání věrně obrátili. Což i sám Pavel, učitel pohanů, schvaluje, verše a rozměry po vzoru pohanského vzdělání ve svá přimísil písma. Mimo to na universitách učení skrze stolici apoštolskou schválených nutno jest, aby žákové a studenti knihy Aristotela, Averroa kommentatora a jiných filosofů pohanských, základní články víry po-

pírající a obsahující v sobě kacířství, bludy nesčíslné a kacířství zřejmá, poznávati, studovati, čísti a disputovati i jiné učiti vedle cti, stupně a důstojenství mistrského mohli. Kterak, pravím, mistři a doktoři školští svaté matce své, obecné církvi, opírajíce se dovtipkům kacířů, mohli by ku pomoci přispívati a užitečně slovem i činem sloužiti, kdyby všechny a jednotlivé knihy bludy nebo kacířství obsahující, jakož předestřený nález p. Zbyňka usiluje, ohněm byly spáleny? V pravdě i knihy Mistra sentencí, jež v mnohých bodech a článcích od mistrů nejsou držány, Origenovy a (knihy) jiných mistrů (což nesluší se říci) ohněm by měly býti spáleny.

Ohrazujeme se však přece k vůli nepřátelům nadbytečně veřejně a výslovně, jakož dříve svrchu jsme se ohradili, že žádný blud kterýchkoli knih jsme nedrželi a nehájili a držeti neb hájiti nezamýšlíme kterýmkoli způsobem.

Nad to ten výklad jistých slov v řečené úkradné bulle položených není slušný, platný a důvodný, totiž že knihy mistra Jana Viklefa mají z očí věrných býti odstraněny a že toto odstranění z očí státi se má skrze spálení ohněm, všemu království Českému a markrabství Moravskému a jiným zemím a obzvláště universitě Pražského učení ne-

náviděné a příliš pohoršlivé. Neboť sama staroslavná universita učení Pražského roku tohoto dne 14. měsíce června, učinivši plné shromáždění mistrů, doktorů, licenciátů, bakalářův a studentů svých, pod pokutou vykonané přísahy usnesla se a měla za usnesené, že ona, řečená universita, p. Zbyňkovi, arcibiskupu, s jeho preláty ke spálení knih mistra Jana Viklefa žádným způsobem souhlasu nedává, aby odtud všemu království Českému a obzvláště jmenované universitě hanba nebyla způsobena; připomínajíce nikoli neprávem, že přípisy tohoto způsobu pohoršlivé, jak radí pořad práva, spíše jest omezovati nežli rozmnožovati, a že ⟨věcí⟩ stolice apoštolské a ne jiného jest takové přípisy napravovati a vykládati, a zvláště když jmenované knihy a traktáty, jež jak předem se dí, mají býti spáleny, tak myšlenkami jak i rozsahem jsou mnohé a veliké, v tak krátké době, totiž od vydání řečené bully až k vyjití řečených příkazův skrze jmenovaného p. Zbyňka a komisi jím ustanovenou prohlédnuty, opraveny, vyzkoušeny a článkovány býti náležitě nemohly, jakož v nálezu a jmenovaných příkazích, ovšem křivě, jest obsaženo.

Konečně jestliže urozený a slovutný muž, p. Jan Milheim, rytíř z Pardubic, a také opatrný muž Kříž Kramář, měšťan pražský,

kdysi z božského vnuknutí moudře uvažujíce, že ačkoliv v městě Pražském mnohá jsou místa církevní, pro potřebu služby Boží zřízená, onano však více jinými výkony posvátným tak jsou zaujímána, že žádné z těch míst vyhrazené k úkolu kázání slova Božího tamtéž zvláště není ustanoveno, nýbrž ti, kdo káží v obecném jazyce českém, kterýž tu přirozený jest, obyčejně po domech a skrýších nuceni jsou se rozptylovati, a aby Kristovi věrní a obyvatelé i bydlitelé řečeného města na jisté a určené místo v tom městě jsoucí k poslouchání slova Božího kázaní veřejná o svátcích a dnech obvyklých navštěvovati mohli, jmenovaný měšťan jakési prostranství či jisté místo k tomu vhodné a počestné, poblíž farního kostela svatých apoštolů Filipa a Jakuba v Praze a níže jeho farnosti jsoucí, kteréž týž občan právně získal a kteréž aby Betlémem zváno bylo ustanovil, pro potřebu kázání slova Božího, tohoto způsobu zbožnou štědrostí obdaroval, a oni rytíř a měšťan způsobili, aby jakási kaple ke cti a pod jménem svatých Mláďátek řečené služby rozšířením kanonicky nadána byla a ze statků jim od Boha udělených pro dva správce té kaple a kazatele v řečeném obecném jazyce, právo patronátu té kaple a jmenování správcův pro ni sobě a svým dědicům navždy vyhra-

divše, náležitě obdařili. Ke kteréž kapli takto pro kázání evangelia slova Božího zřízené, založené a nadané a počestně a hojně opatřené, věrní království Českého a zvláště města Pražského velikou chovají oddanost, a četný shon k poslouchání slova Božího těch věrných bývá k ní.

K tomu když přistupovaly výslovný souhlas a vůle svaté stolice apoštolské, nejjasnějšího knížete a pána p. Václava řečeného krále Římského a Českého, ctihodného otce božské paměti Jana, arcibiskupa Pražského, řečeného p. Zbyňka předchůdce, řečených rytíře a měšťana i správce řečeného farního kostela, kteří všechno i jednotlivé předeslané, k rozmnožení ovšem služby Boží a k rozšíření víry katolické hledící, laskavě a milostivě založili, zřídili, vymezili, ustanovili, schválili a kanonicky utvrdili, jakož v listě apoštolském a jiných pravých odtud učiněných, pod pečetí majestátu královského, řečených p. arcibiskupa a rytíře, toto všechno plněji a zřetelněji jest obsaženo.

Když pak Kristus Ježíš, milosrdný a slitovný Pán, jenž sebe zanechal na pokrm v semeni slova svého těm, kdož se ho bojí, tak skrze svatých otců nařízení ustanovil, aby slovo Boží nebylo vázáno, ježto spíše onen výkon z ostatních nejsvobodnější a církvi jeho svaté a jejím údům nejužiteč-

nější, kterýž starého i nového zákona otcové i sám Spasitel náš důsledně nade všechno až do smrti ve školách, náměstích, na ulici, na cestě, na moři, na hoře, na polích, na poušti při kázání že pro budoucí bude nutný, ukázal. Kdyby byl zajisté sám slova Božího a svatého kázání símě nám nezanechal, jako Sodoma a Gomorrha byli bychom bývali.

Sám zajisté Spasitel učedlníkům svým po svém z mrtvých vstání zřejmě se ukazuje, na věčnou sebe pamět kázání úkol uložil vykonávati řka v evangeliu: „Jdouce do světa kažte evangelium všemu stvoření.“ Sám zajisté Spasitel pravil služebníku svému: „Vyjdi rychle na ulice a rynky města, a chudé i chromé, slepé i kulhavé uveď sem.“ A jinému služebníku pravil: „Vyjdi na cesty a mezi ploty, a přinuť vjíti, aby dům můj se naplnil.“ Kterémuž ovšem evangeliu a svatých otců ustanovení odporuje předestřený nález jmenovaného p. Zbyňka arcibiskupa, a nedávno na synodě ohlášený zakazuje, aby duchovní a kněží k úkolu kázání řádně a zákonitě poslaní a ustanovení a nad to milostí stolice apoštolské a biskupovou opatření, slovo Boží na místech veřejných a v kaplích za církevní obročí kanonicky vyzdvižených, založených, nadaných, vyhrazených svobodně nekázali.

Avšak poněvadž Boha více jest poslouchati nežli lidí v těch věcech, kteréž jsou potřebny k spasení: my tedy jmenovaní mistři, Jan správce výše psané kaple, a Zdislav ze Zvířetic, Jan, Beneš, Petr, Michal, Petr a Jan, bakaláři a studenti podepsaní, se všemi, kdo nás se přidržují a přidržovati chtí, cítíce, že jsme mnohonásobně obtíženi a silně bojíce se, že na příště tvrději můžeme býti obtíženi, od řečených nálezů, processův a kárání, lehkých, nepravých a nicotných stran donesení a spálení svrchu řečených knih a zákaz kázaní slova Božího, rovněž ode všech i jednotlivých obtížení a zmatkův svrchu řečených, již nebo budoucně způsobených, a od jiných, jež by odtud vzejíti mohly kterýmkoli způsobem pro dobu budoucí: ve jménu Božím k nejsvětějšímu v Kristu otci a pánu Janu z hodné Boha prozřetelnosti papeži XXIII. a jeho svaté stolici apoštolské, kterouž stále srdcem, ústy i skutkem vyznáváme, a proti němu Zbyňkovi, jmenovanému arcibiskupu, dovoláváme se i odvoláváme v tomto listě: žádajíce, aby nám stran tohoto odvolání předně, po druhé, po třetí, důtklivě, důtklivěji a nejdůtklivěji a se vší náležitou práva spravedlností bylo odpověděno, a aby doklady byly ustanoveny, jestliže kdo jest, jenž by nám je dáti a ustanoviti mohl. Jinak od

vás pánů počestných zde přítomných, a od tebe notáře veřejného, aby nám doklady na svědectví dány byly a ustanoveny, žádáme, podrobujíce sebe, stav svůj, svobody, práva, výhrady a všechny, kdož nás se přidržují a přidržovati chtí, ochraně a záštitě pána našeho papeže a jeho svaté stolice apoštolské, prohlašujíce zřejmě, že přítomné odvolání skrze nás podané jmenovanému p. Zbyňkovi a jeho vikářům, jakmile vhodně budeme moci a bezpečný přístup obdržíme, budeme hleděti ohlásiti a oznámiti, a opis jeho doručiti na požádání. Usilujíce nicméně mocí tohoto odvolání, aby dokud by ono nebylo vyřízeno na škodu litispendence nic jakýmkoli způsobem skrze kohokoli nebylo zkoušeno a nově zaváděno, nezavazujíce sebe k důkazům nadbytečným, nýbrž právě jen k těm, kteréž úmysl náš podporovati zdáti se budou.

Odvolávajíce se ke všemu, co předesláno bylo, i k jednotlivým svědectvím pánů našich zde přítomných, dožadujeme se i tvé služby, veřejný notáři, prosíce, aby nám a těm, kdož nás se přidržují a přidržovati chtí, skrze tebe o předeslaném a stran předeslaného jeden neb více učiněn byl zápis či veřejné zápisy, bez porušení práva toto odvolání a jiné věci v něm obsažené opraviti, objasniti, přidati, ubrati, znova sepsati slo-

vem neb písmem a se stále neporušeným jiných kterýchkoli práva dobrodiní trváním.

Podáno jest toto odvolání a jednáno jest o těchto věcech léta, indikce, dne, měsíce, hodiny, na místě a za pontifika jako svrchu, za přítomnosti počestných a opatrných mužů, Matěje z Tučap kněze, Petra z Bystřice, Jana z Túškova, studentů a kleriků Pražské a Olomúcké diecése, a Havla z Knína, panoše, a mnohých jiných svědků víry hodných, k předeslanému povolaných a zvláště dožádaných.

Já Michal, syn kdysi Mikuláše z Prachatic, diecése pražské, císařský notář veřejný a přísežný pp. mistrů, doktorů a žáků university učení pražského dříve řečené, byl jsem přítomen osobně vypsanému, uveřejnění odvolání a jeho vyložení, osvědčení, vyžádání a všemu jinému jednotlivě, když se tak, jak napřed psáno, dálo a jednalo, spolu se svědky shorajmenovanými a to vše i jednotlivé tak díti se viděl jsem i slyšel a zaneprázdněn jinými zaměstnáními skrze jiného dal jsem věrně napsati a sám vlastní rukou se podpisuje nadepsané jsem uveřejnil a v tuto veřejnou formu uvedl, znamením a jmenem svým obvyklým opatřil na potvrzení a svědectví všeho i jednotlivého byv povolán, dožádán a vyžádán.

VII.

V únoru r. 1412 byly zaslány Husovi z Olomouce tři sporné články, aby se o nich vyslovil. Byly to pochybnosti „zda se smí věřiti v papeže" (to Hus odmítl), „zdali možno býti spasenu i bez zpovědi knězi" (to Hus potvrdil) a konečně „zdali někteří z Egypťanů v Rudém moři ztonulých nebo ze Sodomských byli spaseni," k čemuž rovněž odpověděl kladně.

O těch třech odpovědech napsal Hus zvláštní traktát a dal jej pojmouti dne 3. března 1412 do notářského potvrzení; tato

7. Odpověď o 3 pochybnostech v Olomouci (1412, III, 3)

jest však čistě odborná, ryze theologická — a postačí o ní tato zmínka.

VIII.

Spory s arcibiskupem Zbyňkem skončily se r. 1411 smrtí arcibiskupovou, ale boj Husův, zdánlivě tak ukončený, vzplanul znovu r. 1412 daleko prudčeji než kdy dříve o bulu papeže Jana XXIII., hlásající křížovou výpravu proti Ladislavovi, králi Neapolskému, a nabízející za peníze plnomocné odpustky od hříchu, viny i trestu.

Spisů, jež v červnu a červenci t. r. na obou stranách se vyrojily, jest množství dosti veliké — a není všude dosti jisté jejich autorství. Mnohé jsou čistě odborné a do naší sbírky nenáleží. Náleží však sem jakýsi pastýřský list, jejž 16. června 1412 Hus dopsal pro své stoupence venkovské, podávaje jim naučení, jak se mají k bulám papežským postaviti; jest to poučení stručné, jadrné a velice výmluvné.

Zachováno jest v několika rukopisích, ale pravidlem bývá dochována jen část prvá, vypočítávající dvanáct nepřístojností bully papežské; také text nebývá dosti jednotný — a scházívá i často český přípisek „a kde rukojmě", přidaný i v prvním vydání tiskem ke 4. nesprávnosti.

8. Proti bulle odpustkové (1412, 16. VI.).

Pokoj Kristův a statečnost proti nástrahám ďáblovým, jimiž se snaží pravdu potlačiti a lidi dvojako oklamati.

Již veřejně jsem kázal a káži proti listu papežovu, v němž předně zatracuje Řehoře XII. a krále Ladislava jako kacíře, i se stoupenci, až do čtvrtého pokolení. Jest to těžké břímě, že prohlašuje Ladislava rouhačem, odpadlíkem, kacířem a jeho stoupence, společníky a následovníky za trestné, ježto sám Ladislav není dosud usvědčen z kacířství a podobně stoupenci, kteří žijí pod jeho panstvím, nemohouce, ani kdyby chtěli, mu odporovati. Jak tito chudáci, muži či ženy, mají býti trestáni či trestány jako kacíři?

První tedy nesprávnost jest, že praví v bulle, že jsou spravedlivým soudem Božím zatraceni. Kde důkaz, že Bůh je zatratil?

Druhá nesprávnost, že potomci až do čtvrtého pokolení. kteří se ještě nenarodili, od člověka se zatracují. což jest proti onomu výroku Ezechielovu XVIII.: „Syn neponese nepravosti otcovy."

Třetí totiž že popouzí do války proti křesťanům, ať jsou duchovní ať mniši a tak opravňuje proti evangeliu Kristovu, že on

s kněžími vylévá krev, podle toho pravidla: „obrať meč svůj do pochvy" a podle onoho „sebe nebráníce" a podle onoho „kdyby kdo tě uhodil na tvář jednu . . ." a podle onoho „dobrořečte těm, kteří vám zlořečí" a (podle onoho) „kdyby kdo vzal co tvého jest, nežádej" a podle onoho „nesuď se s bližním svým", „neboť Bůh není (původ) různice, ale pokoje".

Čtvrté t. že v bulle dává odpuštění hříchů pravě na jednom místě: „důvěřujíce v milosrdenství Boží" a na jiném praví „za odplatu spravedlivých věčné blaženosti slibujeme" — *a kde rukojmě?*

Páté t. že ani modlitby ani jiné skutky zbožnosti ani kázaní ani sloužení mší nemají místa v bulle, leč peníze za odpustky.

Šesté, že ti, kdo nic nedají, kterakkoliv by byli dobří, nemají těch odpustků — a docela dobře: neboť Božím pokynem svatí jsou vyňati z těchto lživých odměn.

Sedmé, že všichni, kteří dají, mají stejnou odměnu, totiž plné odpuštění trestu a viny, t. j. od pytle a měšce. Ale kde láska, která jest pravá míra odměny, jak učí Spasitel (Luk. evang. VII.) — a kde Písmo, jež dí: „jakž se mnoho chlubil a zbujněl byl, tak mnoho dejte jemu muk a pláče" (Zjev. 18.). A v 2. Korint. 5.: „Všickni my zajisté ukázati se musíme před soudnou stolicí Kristovou,

aby přijal jedenkaždý to, což skrze tělo působil . . . buď v dobrém nebo ve zlém". Též „kdo neposlouchají tedy P. Ježíše Krista, pomstu ponesou, věčné zahynutí, od tváři Páně a od slávy moci jeho, když přijde, aby oslaven byl v svatých svých". 2. Thessal. I. Též: „Co kdo seje, to i žíti bude."

Osmé t. že taxu určují za odpuštění hříchů, totiž poskytnutí peněz — podle onoho pravidla: „Darmo jste vzali, darmo dejte."

Deváté t. že v bulle není zmínky, aby se lid střehl od hříchů nebo aby dobře žil, leč že tam stojí ‚zpovídajícím se a zkroušeným'. A jest patrno, že kdyby ďábel přišel a byl zkroušen a dal peníze, hned by do nebes přišel.

Desáté t. že kážícím vyzdvižení kříže se dává odpuštění hříchů a moc po kterémkoli kázání dáti 40 dní odpustků a to proto, že k příspěvkům vybízejí. Hle, jasně se prodává moc. Naplňuje se proroctví Petrovo (2. Petr. 2.): „Mezi vámi budou falešní učitelé, kteří uvedou sekty zatracení . . . a mnozí následovati budou jejich zahynutí, skrze něž cesta pravdy bude v porouhání dávána; a lakomě skrze vymyšlené řeči vámi kupčiti budou, kterýchž odsouzení již dávno nemešká a zahynutí jejich nespí" a níže „přeluzujíce (t. klamouce) duše nestálé, srdce majíce vycvičené v lakomství, synové zlořе-

čenství, kteříž opustivše cestu přímou zbloudili následujíce cesty Balámovy (syna) Bozorova, kterýž mzdu nepravosti zamiloval . . ." Ale která větší lživá vymyšlenost slov, nežli že zakoupení odpustků toho, kdo dá peníze (jestliže hned umře), umístí v nebesích? — Věru, jsou klamány duše nestálé, které nestojí v lásce Kristově a běhají i chvějí se, aby žijíce jakkoli odpustky byly spaseny. Naplňuje se proroctví Apoštolovo (Skutk. 20.), jímž vystřehl věrné kněze řka: „Buďte sebe pilni i všeho stáda, v němž Duch sv. ustanovil vás biskupy, abyste pásli církev boží, kteréž sobě dobyl svou vlastní krví. Nebo já to vím, že po mém odjití vejdou mezi vás vlci hltaví, kteříž nebudou odpouštěti stádu."

Jedenácté t. že ona bulla ruší všechny jiné odpustky; odtud v článcích tak stojí: „Též káže pán náš papež, že nikdo nemá býti připuštěn s listem papežským odpustky obsahujícím, leč v tom papežském listě o napředpsaných odpustcích zvláštní se a plná zmínka činí." A ježto Alexander V., bezprostřední předchůdce tohoto papeže, dal odpustky všech hříchů až do pěti let, která ještě nevypršela, a připojil tu klausuli: „nikomu tedy ze všech lidí nebudiž dovoleno tento list rušiti" — nyní tenhle papež to ruší. A jest podivno, jak jedno odpuštění

hříchů, trestu a viny má překážeti jinému u téhož člověka! Veliké znamení to jest, že nejsou pravé odpustky, ale padělané, z lakomství vyrobené.

Dvanácté t. že tak těžce se pečetí ty nesprávnosti tímto: ‚Nikomu tedy z lidí' (a následovně ani Kristu člověku ani kterému svatému i kdyby s nebe sestoupil) ‚nebudiž dovoleno tento list rušiti.' Odtud, jestliže Kristus neschvaluje toho všeho, ruší to a následovně podle té bully propadá zlořečení všemohoucího Boha a svatých apoštolů Petra a Pavla, což jest nejjasnější lež a tak i ona bulla celá falešná, ježto tolik a tak velikých nesprávností se z ní vyvozuje.

— — — —

Ale tahle jest pravá bulla apoštolská, kterouž Petr všech napomenul a přikázal (Skutk. 2.): „Pokání" vece „čiňte a pokřti se jedenkaždý z vás na odpuštění hříchů a přijmete dar Ducha sv." Jest tedy kázati lidu, aby ohlašováním odpustků nedali se sváděti, ježto odpustky nic nepomáhají jakož ani jiný dobrý skutek k dosažení blaženosti, neopustí-li člověk hříchu, lituje minulého a střeha se konečně pilně a stále budoucího. Neboť jestliže ze všech hříchů pokání učiní a přikázání Božích zachová, obdrží odpuštění všech hříchů a trestu věčného. A k tomu bodu jest kázati 18. kap. Ezech.

ke konci: neboť to prostému lidu velmi dobře se hodí.

Dále jest kázati lidu samému, aby se střehl, by skrze ostatky nebyl vydírán, ježto ostatky svatých nesmějí se vystavovati za peníze. Odtud praví Bernard v „Květech“: „Jaký nepořádek, jaká převrácenost, že kosti svatých se vystavují pro zisk, aby ti, kteří každé peníze za živa odmítali, byli nuceni mrtvi již žebrati!“ Též Zlatoústý, Hom. 24.: „Nemají se ostatky ctíti penězi, ježto se neradují mučeníci, když penězi jsou uctíváni, jestliže naříkají chudí. Jaká jest to spravedlnost obohacovati mrtvé a bohatiti, z krve bídných bráti a Bohu obětovati? To není Bohu obětovati, ale svého ukrutenství společníkem činiti, aby ti osvobodil peníze obětované a souhlasil sám Bůh přijetím.“ Innocenc v 3. kn. Dekret. tak praví: „Ježto tím, že někteří ostatky svatých vystavují na prodej a je porůznu ukazují, náboženství křesťanskému častěji se uškodilo, aby příště neškodili, tímto ustanovením nařizujeme, aby staré ostatky budoucně mimo schránku nikterak nebyly okazovány ani vystavovány na prodej; nově však nalezené ať nikdo veřejně uctívati se neodvažuje, leč by dříve mocí římského velekněze byly schváleny. Představení však ať nedovolí, aby ti, kteří do jejich kostelů na uctívání chodí, nebyli

klamáni rozmanitými výmysly nebo falešnými dokumenty, jako se na přemnohých místech pro zisk stávalo.“ Kéž by tohoto ustanovení předně kněží dbali, kteří lid ostatky vydírají — a také dobří, aby je proti podvodníkům důrazně kázali.

Třeba však poznamenati, že jsou tři druhy ostatků. ⟨První⟩, o nichž sv. Augustin tak praví: „Nemají se opovrhovati, ale co nejvíce ctíti velebná těla svatých, jichž Duch svatý, dokud ještě žili, jaksi jako nástrojů ke všem dobrým skutkům užíval.“ A sv. Jeronym v listě 57. dí: „Ostatky svatých mají lidé ctíti a nikoli věrní opovrhovati.“

Druhý druh ostatků jest svátost oltářní, na památku utrpení, z mrtvých vstání a nanebevzetí Kristova věřícím zanechaná na odpuštění hříchů. (Matouš kap. 26., Marek 14., Lukáš 22., I. Korint. 11.): pročež svátost oltářní jest více od věrných ctíti než ostatky jiných svatých.

Třetí druh ostatků jsou slova Kristova, jež jsou spása a život věřícím. Pročež (praví) Lukáš v (kap.) poslední: „Když pojedl Ježíš s učeníky svými, vzav zbytky dal jim a pravil: ‘Totoť jsou slova, kteráž jsem mluvil vám ještě byv s vámi.“ Pročež (praví) Izaiáš v 1. (kap.): „Kdyby byl Pán ostatků nám nezanechal, byli bychom jako Sodoma a Gomorrha.“

Jak velice ctíti jest tyto ostatky, ukazuje Augustin a klade se v (kanon.) I. kvest. 1. „Táži se vás“ vece: „Bratří. to v pravdě říci máte, že není menší slovo Páně než tělo Páně a proto, s jakou pečlivostí dbáme, když se nám udílí tělo Kristovo, aby nic z něho (totiž ze svátosti) z rukou našich na zemi nepadlo, s tak velikou péčí máme dbáti o slovo Boží, jež se nám poskytuje.“ —

Též jest kázati lidu, aby při zpovědi nenechával se svatokupecky odírati taxou nebo příkazem oféry nebo kupování mší nebo jiným způsobem nedovoleným. Aby také znal lid výrok Řehořův v Homil. 26.: „Sám se zbavuje moci svazovati a rozvazovati, kdo ji vykonává podle svých choutek a ne podle mravů svěřenců.“ A tu jest pozorovati, jak žadatelé nebo faráři nebo jejich zástupci lid taxují místo moci biskupské.

Též jest kázati onen (výrok) Augustinův v 2. kn. k Julianovi: „Nesnímá hříchů leč jediný Kristus, jenž jest beránek snímající hříchy světa. Snímá však odpouštěje, které se staly, podporuje, aby se nestaly, a přiváděje do života, kde se státi nemohou.“ (O posvěc., dist. 4. ‚Nikdo‘). Podle toho učiti jest lid, aby věřil, že jediný Bůh může očistiti duši od poskvrny vnitřní a že žádný člověk nemůže odpustiti žádnému hříchy, leč by Bůh dříve odpustil, jako žádný ne-

může dáti milosti posvěcující nežli Bůh. A opět učiti jest lid, že k odpuštění hříchů se vyžaduje pokání vnitřní, t. j. bolest nad hříchem, jež nemůže býti bez ošklivosti k hříchu. Pročež žádnému Bůh neodpouští hříchů, leč by sám hříchy opustil a více již nechtěl hřešiti. A proto praví sám Bůh u Ezechiela (v kap.) 18.: ,,Pakli by bezbožný pokání učinil ze všech hříchů svých a chodil na cestách mých a přikázání má zachovával, žádných nepravostí jeho nevzpomenu.“ Pročež kdybychom my kněží na způsob proroků, na způsob Krista a jeho apoštolů žili a učili lid, aby se kál, říkajíce s Kristem: ,,Pokání čiňte, neboť se přiblížilo k vám království nebeské,“ tehdy bychom nepobízeli tolik skrze odpustky lidu k oběrám, ale z lítosti za hříchy.

Též jest kázati lidu podle onoho (výroku): ,,Oznam lidu hříchy jejich,“ k čemuž se hodí 27. kap. Deuteronomia, kde se vypočítávají hříchy lidu a proklíná každý činící hřích; lid pak praví ,,Amen“.

Též kázati jest hrubému lidu, který jest lákán zemskými radostmi, 28. kap. Deuteronomia, kde se žehnají všecky věci člověka spravedlivého, podle toho má se říci tomu lidu, aby se zdržel od hříchu a pak je požehnán a blažen, cokoli učiní. Také jest kázati hříchy, do nichž nejvíce upadá hrubý

lid; též vysvětlení slibu; též vstupování v manželství; též okolnosti pokání. Augustin O boji křesťanském: „Nemilujte" vece „věcí zemských, ježto, kdyby bylo dobré zamilovati, miloval by je člověk, jehož přijal syn Boží; nebojte se příkoří a křížů, ježto, kdyby škodily člověku, netrpěl by jich člověk, jehož přijal syn Boží." A dole praví: „Neřest jest tento svět milovati a to, co se rodí a pomíjí, pokládati za veliké a po tom toužiti, o to pracovati, aby se to získalo, radovati se, když se to množí a báti se, aby to nezahynulo." Tolik Augustin.

IX.

Boj o odpustky na universitě veden byl hlavně mezi fakultou theologickou, vedenou Pálčem, jež žádala poslušnost rozkazů papežských také od svých členů profesorů artistů (jako byl na př. Hus) — a mezi fakultou artistskou, vedenou Husem, jež žádala svobodu vědy — i proti rozkazům papežským — a poslušnost rektora universitního, i od theologů. Když fakulta theologická postavila ostrými příkazy do popředí svou moc disciplinární a žádala zamezení veřejného štvaní a nepokojného kázaní, odpověděl Hus jmenem artistů rovněž krátkým důrazným prohlášením, žádajícím dokonce zvláštní universitní vězení, karcer, pro ty, kteří by neposlechli university. Bylo to někdy v červnu 1412. Zachováno jest v rukopise třeboňském.

9. Prohlášení proti theologům (1412).

Zdá se mi na prospěch města Pražského, university, mistrů a žáků, jakž i Nejjasnější kníže Václav, král Římský, přikázal, aby se karcer zřídil v koleji, aby podle statut téže

university, kdokoli z mistrů nebo student ve věcech dovolených by neposlechl rektora, byl podle potřeby viny potrestán.

Dále se mi zdá, že kollegiáti nemohou slušně odporovati, aby karcer nebyl v koleji zřízen.

Dále se mi zdá, že m. Štěpán Páleč s fakultou theologickou nedobře zakázal, aby se žádný bakalář nic neopovažoval proti bullám papežským: vždyť přece pan arcibiskup ve svém listě ⟨je⟩ omezil a to: předně, aby nebylo kázáno slovo kříže oživujícího nýbrž slovo evangelia; podruhé v tom, aby lid při zpovědech nebyl vydírán.

X.

Boj o odpustky skončil klatbou Husovou, interdiktem na Prahu a jeho vyhnanstvím. Podle své vlastní výpovědi Hus se od této konečné klatby odvolal „k budoucímu koncilu". Stala se totiž, podle jeho mínění, klatba proti řádu církevnímu, proti pořadu práva, bez slyšení jeho i jeho zástupců. Odvolání patrně se stalo někdy na podzim r. 1412, ale toto

10. Odvolání k budoucímu koncilu (1412)

není nám vůbec dochováno a nemáme po něm stop. Poněvadž na místě uvedeném Hus nemluví o své appellaci ke Kristu, možno, že míní (snad úmyslně nejasně) vlastně tuto zde následující appellaci.

XI.

Poražen byv svými odpůrci u dvora arcibiskupova a při stolici papežské, stižen hroznou klatbou, musil konečně Hus odejíti do vyhnanství. 18. října 1412 rozloučil se se svými věrnými posluchači a s celou veřejností krásným odvoláním ke Kristu, prací ze svých nejlepších. Bývá někdy otiskováno v listech Husových (tak i v mém vydání, Husovy Listy z vyhnanství, č. 3. — v překladu novém podle nových textů); ale poněvadž pravidelně — a správněji — bývá pojímáno i do obran Husových, otiskuje se i zde podle staročeského překladu v rukopise boleslavském, otištěném nověji Sedlákem. Zdali překlad byl učiněn Husem samým, není sice vyloučeno, ale rovněž není zjištěno.

11. Odvolání ke Kristu (1412, 18. X.)

Že Pán Buoh všemohúcí, jeden v bytu a trój v osobách, utisknutých jest najprvnějšie a najposlednějšie útočiště a Pán, jenž pravdy ostřiehá na věky, čině súd těm, jenž křivdu trpie, blízek sa všem, jenž volající sú k němu, v pravdě rozvazuje svázané,

vóli těch, jenž sě jeho bojie, čině a ostřiehaje všech milujících sebe a rozptyluje všěchny, jenž nechtie sě polepšiti, hřiešníky — a Kristus, jenž jest pravý Bóh a pravý člověk, v úzkosti své od biskupóv, mistróv a zákoníkóv i od kněží, od nepravých súdcí a svědkóv sa obklíčen, skrzě smrt najukrutnější a najohavnější od zatracenie věčného vyvolené před světa stvořením božie syny chtě vykúpiti, tento najdra(ž)ší příklad ostavil jest na památku svým následovníkóm, aby při svú všěmohúciemu a všeho dobrého chtějíciemu Pánu poručili takto řka: „Viz, Pane, zmařěnie mé, nebť jest povstal nepřietel, neb ty jsi pomocník a příjemník mój; Ty, Pane, ukázal si mi a seznal sem, ty si ukázal mi pilné chytrosti jich a já jako beránek krotký, jenž nesen bývá k óběti — a neseznal sem, že myslili radu řkúce: Pusťme dřevo v chléb jeho a vyhlaďme jeho z země živých a jméno jeho nebuď v paměti živých viece. Ale Ty, Pane Sabbaoth (t. j. zástupuov), jenž súdíš spravedlivě a zkušuješ ledví i srdcí (t. j. tajemných věcí neb myšlení), ať uzřím pomstu tvú nad nimi, neb sem Tobě zjevil (t. poručil) při svú; neboť jsú ti rozmnoženi, jenž trápie mě a radu jsú spolu vzěli řkúce: Buoh ho jest opustil, puďte jeho a chopte jeho, nenie, kto by ho vysvobodil. Protož viz, Pane, a

znamenaj, neb Ty si trpělivost má, vytrhni mě z nepřátel mých! Buoh mój Ty si, neodchoď ode mne, nebť násilé blízké jest a nenie, kto by mi pomohl. Bože mój, Bože mój, vezři na mě, proč si mě tak opustil? Neb sú mě obklíčili psové mnozí, zbor zlostníków obsědl mě; neb sú mluvili proti mně jazykem lstivým a řěčmi nenávisti obklíčili sú mě a vybojovali sú mě darmo; pro to, proč by měli milovati mě, utrhali sú mně a položili sú proti mně zlostné věci za dobré a nenávist za mé milovánie.“ —

Aj, na tomto najsvětějšiem podepřien sa Vykupitele příkladě, od násilé těžkého, od křivého súdu a kletie domnělého omylně biskupuov, mistróv, zákonníków a súdcí na stolici Mojžieš(ov)ě sediecích k Bohu sě odvolávám (to jest v obtiežení těch súdcí Boží pomoc přivolávám), porúčeje jemu svú při, Spasitele našeho Pána Jezu Krista šlepěje následuje, jakožto svatý a veliký kněz patriarcha Konstantinopolitanský Jan Zlatoústý ode dvú zború biskupuov a žákovstva nebo kněží odvolal sě a v naději blahoslavený biskup kněz Ondřej pra(ž)ský biskup a Robertus Linko(lnie)nský biskup od papeže k najvyššiemu a k najspravedlivějšiemu súdci, jenž ani strachem sě zhrožuje ani přiezní slibuje ani darem ukřivuje ani falešnými neb křivými sklamán bývá svědky,

křivě súc utištěni pokorně a užitečně sú sě odvolali.

A žádám, aby všichni věrní křesťané a zvláště kniežata, páni, šlechtici, rytieři, panoši a jiní královstvie českého zeměné věděli a slitovali sě nade m(n)ú nad kletbú nehodnú neb omylnú utištěným tak těžce, dobytú zvláště od nabadače a nepřietele mého Michala Súdného, někdy faráře sv. Vojtěcha v Novém městě pra(ž)ském s volí a s pomocí kanovnikóv pražského kostela a danú a ohlášenú od Petra sv. Anjela římského kostela kardinála, súdcě vydaného od římského kostela (papeže) Jana XXIII., jenž jednak po dvě létě nižádného mým náměstkóm a poručníkóm pře nechtěl dáti slyšenie, kteréžto nemá nižádnému, ani pohanu ani kacieři, zapřieno býti aniž jest chtěl kteréžkolivěk podobné hodné výmluvě o nestání mém osobném přivoliti ani obcě učenie pražského svědectvie s visutú pečetí a svědectvie obecných písařóv k svědectví povolaných chtěl jako milostivý otec přijieti. Protož zjevno jest, že neupadl sem v neposlušenstvie; neb ne z potupení a z hrdosti, ale z příčin hodných pohnán sa u dvora papežova nestál sem i proto, že lsti nepřátel položeny sú mi v cěstě i protože jiných příhody sú mě vystřiehly: mistra Stanislava a mistra Štěpána Pálče oblúpenie a vězenie,

kteřížto v Bononii pohnáni jsúc chtiec státi, z peněz a z jiných věcí oblúpeni a vězěni v šatlavě šeredně a přěmietáni jakožto zlořečení beze všeho přěslyšěnie; i proto, že moji poručníci chtěli sú sě ku pokutě ohně s každým, jenž by chtěl proti mně stranú sě postaviti, u dvora papežova zavázati. I proto také, že mého poručníka řádem ustaveného v žalář sú vsadili u toho dvora jakož mním beze všie viny; i proto také, že sem byl smířen svaté paměti s knězem Sbyňkem, Pražským arcibiskupem, Královú Milostí, mezi nímž a mezi mnú i mezi jinými mistry vyřkla sú kniežata a páni, rada králova, a své pečeti sú přiložili, aby kněz arcibiskup psal ku papeži, že kacieřských bludóv v králevství Českém, v městě Pražském a v markrabství Moravském nevie a že nižádný nenie v kacieřstvě přemožen a že se mnú, mistrem Husí, a jinými mistry ⟨je⟩ smířen. A také měl psáti papeži, aby mě stánie, póhonóv a kleteb sprostil.

A poněvadž všěch starých práv duchovních jest spósobenie, aby súdcě navštěvovali miesta, kdež by bylo viny narčenie a tu aby vztázali sě proti obžalovanému na vinu od těch, jenž mají s obžalovaným obecenstvie, kteříž by také nebyli zlostni, hněvivi neb nepřietelé obžalovaného člověka a jenž by byli poctivi, ne hánce, ale zákona Buo-

žieho horliví milovníci a také aby pohnanému hodné a ujištěné a zjevné bylo k miestu přistúpenie a súdcě aby nebyl nepřietel obžalovaného i svědkové: zjevno jest, že poněvadž těch příčin mně k stání sě nedostává, k zachování života jsem před Buohem od neposlušenstvie a od kletby křivé a omylné vymluven: — já, mistr Jan Hus, kněz a kazatel stvrzený kaple řečené Betlém, toto odvolánie obětuji Pánu Jezu Kristovi, súdci najspravedlivějšiemu, jenž zná, obraňuje i súdí, oznamuje i daruje bez nedostatka každého člověka spravedlivú při.

Vysvětlivky.

(Jmena biblická, jako Mojžíš atd., sem nejsou pojata. Číslice označují čísla obran.)

Alexander V. (6) (vlastním jmenem Petr Filargo), papež, zvolený v Pise r. 1409 spojenými kardinálskými sbory papežů Řehoře a Benedikta. Byl prý otráven svým nástupcem Janem XXIII. 3. května r. 1410.

sv. Anjela, kardinál, viz *‚Petr‘*.

Apoštol (1, 8) — u Husa pravidelně sv. Pavel.

Aristoteles (6), nejslavnější mudřec řecký (384 až 322 př. Kr.), hlavní autorita středověku.

Augustin (8) (vlastně: Aurelius Augustinus), světec a „učitel církve“ (354—430), biskup v Hipponě v Africe, přední autorita theologů.

Averroes (6) (vlastně Ibn Rušd), největší učenec a filosof arabský (1126—1198) ve Španělsku, proslulý hlavně jako vykladač („kommentator“) Aristotelových spisů.

bakalář (4, 6) značí nejnižší stupeň akademických hodností; *bakalář zřízený* = ten bakalář theologie, jenž chce býti profesorem bohosloví.

Beneš viz ‚z Lysé‘.

Bernard (Bernhardus) (8), světec a „medový učitel“ církve (1091—1153), opat v Clairvaux, zakladatel řádu cisterckého; jeho spisy vynikají krásnou formou.

Betlém (1, 6, 11), kaple v Praze na Starém městě, založená 1391 Hanušem z Milheima a Křížem kramářem, aby v ní kázáno bylo výhradně slovo Boží česky; stvrzená arcibiskupem Janem z Jenštejna i papežem; prvním kazatelem byl m. Protiva, pak Štěpán z Kolína, po něm 1402 nastoupil Hus.

Bononie (11), nyní Bologna, město italské, slavné svou universitou.

z Brandýsa Jan (6), bakalář university pražské, viklefovec.

z Bystřice Petr (6), student university pražské, viklefovec.

dekretály (1, 8), sbírky papežských předpisů, sebrané naposled v XIII. stol.

Deuteronomium (1, 8) = 5. kniha Mojžíšova.

z Drnovic Michal (6), student university pražské, viklefovec.

extravaganty (1), nařízení papežská mimo *dekretály.*

Havel viz ‚z Knína‘.

homilie (8), prostší kázaní.

z Hradce Marek (6), kolega a přítel Husův, kanovník pražský, profesor universitní, viklefovec.

Hroch viz ‚*z Podvek*‘.

Hus, z Husince Jan, připomíná se v č. 6, 11.

z Húžné Přibík (6), student university pražské, viklefovec.

Innocenc III. (1, 8), papež 1198—1216, za něhož církev byla nejmocnější.

Jan Zlatoústý (11), světec IV. století, patriarcha a arcibiskup cařihradský, oblíbená autorita Husova, slavný kazatel.

Jan XXIII. (6, 11), papež pisský, zvolený 1409, sesazený koncilem kostnickým 1415; dříve i později jako kardinál slul Baltazar Cossa a vynikal duchem vojenským.

Jan z Jenštejna (6), arcibiskup pražský 1379 až 1396, na konec zřekl se stolce a žil v Římě.

Jan viz z ‚*Brandýsa*', ‚*Landštejna*', ‚*Túškova*'.

Jeronym (8) (lat. Hieronymus), světec církve kolem r. 400, překladatel Písma do latiny.

kanon (1), předpis církevního práva.

Karel IV. (4), císař římský a nejslavnější král český (1346—1378).

z *Knína* Havel (6), vladyka, viklefovec.

kolegiát (9), mistr, žijící v koleji, mající stálé příjmy, asi jako náš ‚řádný profesor'.

Konstantinopolis (11) = Cařihrad.

Kramář viz *Kříž*.

Kříž Kramář (6), bohatý měšťan pražský, Čech, zakladatel kaple betlemské, k níž koupil stavební místo; † 1412.

Krumhart viz *Westerholtz*.

kvestie (1) = rozprava, menší oddílky spisů, jednající o určitých záhadách.

Ladislav (6), král neapolský († 1414), ochránce papeže římského, proti němuž Jan XXIII. vedl válku křížovou.

z *Landštejna* Jan (6), student university pražské, viklefovec.

licenciát (6), asi náš = doktorand; kandidát se všemi zkouškami před promocí.

Linkolnský biskup viz *Robert*.

litispendence (6) = doba, kdy spor není konečně rozřešen.

Lombard Petr, u Husa jen ‚Mistr' (1), slavný theolog středověký XII. věku, známý hlavně svým dílem o Sentencích, pro něž zván ‚mistr sentencí'.

z *Lysé* Beneš (6), bakalář university pražské, viklefovec.

Marek viz *z Hradce.*
Matěj viz *z Tučap.*
Michal viz *z Drnovic, z Prachatic, Súdný.*
Milheim Jan (6), vlastně ‚Hanuš Mühlheim z Pardubic', rytíř z družiny krále Václava, zakladatel kaple betlemské, v níž po smrti (1405) pohřben.

Mistr (1) = Lombard Petr.

Nádoba vyvolení (1) = sv. Pavel.

Olivetus (6), mnich a úředník kanceláře papeže Alexandra V.

Ondřej (11), biskup pražský, byl pro spor s králem Přemyslem I. 1216—1221 ve vyhnanství v Římě.

Origenes (6), mučeník křesťanský v 3. stol.

z Pálče Štěpán (9, 11), starší vrstevník, pak kolega Husův a přítel, horlivý viklefovec; byl spolu se Stanislavem ze Znojma 1409 Husovým zástupcem u kurie v Bologni, byl však pro kacířství zatčen a uvězněn; r. 1413 stál jako děkan theologické fakulty v čele odpůrců Husových, vedl boj proti němu horlivě i na koncilu kostnickém a zemřel po r. 1422 ve vyhnanství v Polsku.
z Pardubic viz *Milheim.*
Petr degli Stefaneschi (11), kardinál římský titulu „sv. Anděla", Husův soudce, vyřkl nad ním pro nestání r. 1412 konečnou klatbu.

Petr viz *‚z Bystřice', ‚ze Sepekova', ‚z Valencie', ‚ze Všerub'.*

z Podvek Hroch (6), student university pražské, viklefovec.
poručník (11) = zástupce žalovaného, advokát.
Praha (8, 11) atd., obyčejně = Staré město.
z Prachatic Michal, syn Mikulášův (6), císařský notář, stoupenec Husův.
Pravda (1) = Kristus.
Přibík viz *z ‚Húžné'.*
provincie (6) — území arcibiskupství.

Řehoř IV. (1, 8), papež (827—844), světec církve, jehož ‚Homilie' a ‚Registrum' Hus rád citoval.

Řehoř XII. (8), papež římský (1406—1415), vzdal se trůnu v Kostnici.

remanence (1), nauka viklefovská o tom, že v svátosti oltářní i po posvěcení zůstává ('remanet' latinsky) podstata chleba.

Robert (11), zvaný Grosseteste, Greathead (= veliká hlava), biskup v Lincolně v Anglii v XIII. stol., hlavní autorita Viklefova, míval spory s králem.

Sbyněk viz *Zbyněk*.

sentence (1), výbor vybraných výroků církevních autorit; obyčejně výbor učiněný Lombardem.

ze Sepekova Petr (6), bakalář university pražské, viklefovec.

Stanislav viz ‚ze *Znojma*'.

Súdný, Michal Súdný (podle lat. ‚de Causis') (11), farář u sv. Vojtěcha v Jirchářích, později advokát u kurie papežské (odtud jeho název), na konec zástupce duchovenstva českého v Kostnici, nejurputnější odpůrce Husův.

Štěpán viz ‚*z Pálče*'.

tremissa (1) drobný malý peníz.

z Tučap Matěj (6), kněz a oltářník kaple betlemské.

z Túškova Jan (6), student university pražské, viklefovec.

Václav IV. (4, 9), král český (1378—1419), také římský, r. 1400 sesazený.

z Valencie Petr (6), Španěl, student university pražské, viklefovec.

z Westerholtz Jindř. Krumhart (6), úředník papežské kanceláře, kanovník v Kolíně n. R.

Viklef Jan (1, 4, 6) vlastně ‚John of Wycleffe', nejslavnější theolog anglický, úhlavní odpůrce papežství, první autorita Husova; hlavní jeho díla ‚Trialog' (rozmluva 3 osob o záhadách theo-

logických) a ‚Dialog' (rozmluva Pravdy a Lži o kněžstvu) byla buď Husem samým nebo jeho přáteli přeložena do češtiny.

ze Všerub Petr (1), bohatý mnohoobročník pražský, několikerý kanovník.

Zbyněk Zajíc z Hasenburka (1, 6, 11), arcibiskup pražský 1403—1411, zprvu příznivec pak odpůrce Husův.

Zlatoústý viz ‚*Jan*'.

ze Znojma Stanislav (11), často jen Staník, mistr a profesor theologie, učitel, pak kolega a přítel Husův, hlavní viklefovec; byv pak žalován, podrobil se a stál v čele theologů spolu s Pálčem v boji proti Husovi 1412; zemřel na cestě do Kostnice r. 1414.

ze Zvířetic Zdislav (6), žák Husův ze starého rodu panského, pak mistr v uměních a horlivý viklefovec i se svými bratry.

žák (6, 8) = student, klerik.

žákovstvo (11) = duchovenstvo.

OBSAH.

DÍLA HUSOVA, O HUSOVI A DOBĚ HUSITSKÉ:

Jan Hus: O svatokupectví. Úvodem a poznámkami opatřil prof. dr. *V. Novotný.* Světové knih. čís. 604–606. Za 60 hal., váz. K 1·08, skvostně váz. (se životop. Husovým od prof. Novotného) K 2·40.

SPISY O HUSOVI A JEHO ŽIVOTĚ:

Náboženské hnutí české ve 14. a 15. stol. Část I. Do Husa. Napsal prof. dr. *V. Novotný.* Sbírky přednášek a rozprav č. 60. Kdo chce porozuměti významu Husovu a celému náboženskému hnutí 14. věku i nejslavnější části našich dějin, musí tuto knihu čísti. Za 6 K, váz. K 7·20.

Doba Husova. Vyňato z Dějin národu českého od *Fr. Palackého.* Světové knihovny čís. 1193–1196. Za 80 hal., skv. váz. K 2·40.

Mistr Jan Hus. Lidová knížka o Husovi. Uspořádal *J. B. Zyka.* S četnými obrazy. Za 40 hal. Vhodné pořadatelům i účastníkům Husových slavností.

Zlatá Praha památce M. Jana Husi. Slavnostní, bohatě illustrovaný spis se 30 obrazy a vybraným slovesným obsahem. Velký formát Zlaté Prahy. Za 1 K, poštou K 1·10.

VÝBORNÁ KNÍŽKA PRO MLÁDEŽ O HUSOVI S UKÁZKAMI JEHO SPISŮ:

Mistr Jan Hus. Sestavil a napsal *Jos. Horčička.* Úvod napsal *F. V. Krejčí.* Se 7 obrázky. Ottových Zlatých klasů číslo 1. Za 30 hal. Rozšiřujte mezi mládeží!

O HUSOVI, HUSITSTVÍ A DOBĚ HUSITSKÉ:

K jubileu Husovu. Řada studií od prof. *V. Flajšhanse.* V „Osvětě" 1915. Čtvrtletní předplatné na „Osvětu" poštou K 3·60.

Románové skladby Al. Jiráska: Mezi proudy. Tři díly, za K 11·20, váz. K 14·80. **Proti všem.** List z české epopeje. Za 6 K, váz. K 7·20. — **Bratrstvo.** Tři rhapsodie. Za K 15·50, váz. K 19·10. — **Temno.** Historický obraz. Za K 8·60, váz. K 9·20, skvostně váz. K 9·80.

Jiráskova husitská dramata: Jan Hus. Historická hra o 5 jednáních, 2 K. — **Jan Žižka.** Historická hra o 5 jednáních, K 1·60. — **Jan Roháč.** Historická hra o 5 jednáních, K 1·20.

Jan Roháč z Dubé. Historické drama o 5 jednáních od *Mir. Krajníka.* Za 60 hal.

Na Štítném. Historická povídka z mládí Husova od *V. Beneše Třebizského.* Za 20 hal., váz. 52 hal., 10 výtisků poštou K 2·20.

Z českého Jihu. Krajinné, místní a historické obrazy od *Fr. A. Šuberta.* Druhé vydání se 103 původními illustr. Za K 7·60, skvostně váz. K 9·60.

Jan Žižka. O sepsání jeho životopisu se pokusil *V. V. Tomek.* Za K 2·40.

Jan Žižka z Trocnova. Populární náčrtek životopisný. S obrázkem. Za 20 hal.

K RECITACÍM PŘI PŘEDNÁŠKÁCH O HUSOVI:

Hus a husitství v české poesii. Uspořádal *V. Martinek.* Anthologie 46 básní předních českých básníků. Světové knihovny čís. 1190.–1192. Za 60 hal.

Duchu Husovu. Cyklus básní *Aug. Eug. Mužíka.* Za 40 hal.

Slávy dcera. Báseň *Jana Kollára.* Za K 1·60, skvostně váz. K 3·10.

Jazyk. Epická báseň *Fr. S. Procházky.* Za 80 hal., skv. váz. K 2·40.

V zášeru minulosti. Epické básně *Ad. Heyduka.* Za K 1·20, skvost. váz K 2·80.

Bohatýři. Zpěvy historické od *Ad. Heyduka.* Za K 1·10, skvostně vázané K 2·70.

BIBLIOFILSKÉ, UMĚLECKÉ VYDÁNÍ BÁSNÍ HUSITSKÝCH:

Zpěvy husitské od *Jaroslava Vrchlického.* Umělecky vypravil a obrazy vyzdobil *Adolf Kašpar.* Nádherný umělecký památník roku Husova Skvostná výprava velkého formátu. Za K 2·50, skv. váz. K 4·30.

UMĚLECKÁ DÍLA:

Mistr Jan Hus koncilem kostnickým k smrti odsouzen. Velkolepý historický obraz *Václava Brožíka.* Skvostná heliogravura, *přesná* reprodukce slavného originálu. Velikost 95×72 cm. Obraz 4 K, zasklený ve vyřezávaném rámci 15 K.

Hus před soudem. Hus v žaláři. Dva velké obrazy světlotiskové dle originálů *Alf. Muchy.* Každý obraz 48×66 cm. Po 6 K, zasklené v rámcích po 14 K.

Jan Žižka před Kutnou Horou. Velký historický obraz skvělého barvotisku dle obrazu *Adolfa Liebschera.* V rámci bohatě zlac. 77×126 cm. za 40 K.

Obrazy ty doporučujeme do zasedacích síní a vlasteneckých příbytků. Osobám v pevném postavení i na splátky!

Mistr Jan Hus na koncilu kostnickém. Illustrovali a vlastním nákladem vydali *Alf. Mucha* a *Jan Dědina.* 52 obrazů na 88 fol. stranách s textem a 5 uměleckých příloh Za 9 K, skvostně váz. 12 K. — Výbor 16 kartonů s 22 obrazy z tohoto díla v úpravě uměleckého alba za 5 K.

Alešovy dopisnice s Husovým obrazem: S. M. Jan, za 6 hal., 50 výtisků za 3 K, 100 výtisků za 6 K.

Veškera tato díla jsou na skladě v každém knihkupectví.

J. OTTO V PRAZE, KARLOVO NÁM. 34.

Ve Vídni: Knihkupectví J. Otty v I. okr., Gluckg. 3.

Spisy poučné a jiné.

SVĚTOVÁ KNIHOVNA DLE OBSAHU

Cook, Třetí cesta kolem světa 964-966.
Croce, Aesthetika I. 588-589; II. 614-615.
Erasmus Rotterdamský, Chvála bláznovství 997-998.
Důvěrné hovory 1093-1094.
Flammarion, Koprník 138-140.
Hvězdné sny 722.
Pouť nebeská 363-365.
Foster, Fysiologie 183-184.
Geikie, Fysikální zeměpis 92-93.
Geologie 25-27.
Giberneová, Hlubiny moře 333-335.
Goadby, Anglie za Shakespeara 261-262.
Goethe, Torquato Tasso 961-963.
Hasišteinský z Lobkovic, Putování k svatému hrobu 554-555.
Havlíček, Politické zásady 60.
Duch Národních Novin I. 751-754. II. 762-765.
Obrazy z Rus 370-372.
Hilty, Veřejná taj. řečn. umění 932.
Historie o životu dra J. Fausta 327-329.
Hufeland, Makrobiotika 281-283.
Humboldt, Obrazy z přírody I. 523-526. II. 5385-41.
Cesta tropickou Amerikou I. 1007.
Cesta v rovníkových krajinách Nového světa. II. 1014.
Hus, O svatokupectví 604-606.
Hutten, Dialogy 199-200.
Huxley, Uvedení ve vědy přírodní 277.
Prosl., rozpr. a pojedn. I. 1003-1004.
Chelčický, O boji duchovním 916-918.
Ihering, Zpropitné 879.
Jungmann, Zápisky 630.
Karějev, Úvod do sociologie 600.
Karel IV. Vlastní životopis 774.
Karyšev, Besedy o nár. hosp. 817-818.
Kodym, Zdravověda 48-50.
Kollár, Cestopis 570-579.
Komenský, Štěstí národa 235.
Labyrint světa 497-500.
Kraepelin, Studie přírody v bytě I. 595-596; II. 623-624. Studie přírody v zahradě 651-652, II. 673-674. Stud přírody letním na bytě I. 782-783 II. 810-811
Král, Česká prosodie 716-719.
Kurilov, Populární úvod do studia přírodních věd 543.
La Bruyére, Charaktery 668-672.
Lamennais, Slova věřícího 1039-1040.
Liszt, Mezinárodní právo 903-904.
Lockyer, Astronomie 90-91.
Máchal, Bájesloví slovanské 566-567.
Marco Polo, Milion 388-391.
Martin Kabátník, Cesta z Čech do Jerusaléma a Kaira 187.
Mauthner, Podstata řeči 532-536.
Merlino, Formy a podstata socialismu I. 747-748. II. 760-761.
Meyer, Jak povstal svět 658-659.
Konec světa 729-730.
Michel, K dějinám umění 501-502.
Michelet, Pták 447-449.
Mill, O svobodě I. 1087 1088. II. 1097 8.
Montagueová Dojmy evrop. a tur. 921-923
Morus, Utopie 949-951.
Mrštík, A. F. Pisemskij 639-640.
Novotný, M. Jan Hus 1000.
Palacký, Politické myšlenky 53.
Idea státu Rakouského 558-559.
Pekař, Fr. Palacký 1025-1026.
Peters, Mineralogie 249-251.
Platon, Faidros 909-910.
Polák, Cesta do Italie I. 621-622. II. 628-629; III. 633-634; IV. 641-642
Prášek, Foiníčané 1031-1032.
Babylonie 1076-1078.
Egypt za slav. dob faraonů 1101-1103
Purkyně, Útržky ze zápisníku 789-790.
Rieger, Polit. výroky a zásady 76.
Rak. Slované a Maďaři 545-546.
Rochefoucauld, Maximy a úvahy 352.
Roscoe, Chemie 263-264.
Rousseau, O smlouvě společ. 924-926.
Rukopisové Zelenohorský a Kralodvorský (Dr. Hanuš). 933-935.
Ruskin, Koruna z plané olivy 145.
Sézam a lilie 228-230.
Salomonson, Jak se evropští národové v Americe vdávají a žení 1074-1075.
Sallustius, Válka s Jugurthou 635-636.
Seignobos, Pol. dějiny Francie 355-357.
Seignobos a Métin, Současné dějiny. I. 580-581; II. 675-676; III. 699-700 IV. 743-745.
Sixta, O sopkách 353-354.
Slavata, Přehled nábož. dějin čes. 1044-46.
Slavík, Světlo v lékařství 982-983.
Stewart-Balfour, Fysika 257-258.
Stremouchov, Za čínskou zdí 164
Tacitus, Germanie 746.
Tolstoj, O smysle života 740.
Váňa, Doba a její lidé 86.
Ideály vědy a víry 1015-1016.
Warner-Morleyová, Píseň života 960.
de Vauvenargues, Úvahy a zásady 980 9
Verne, Krištof Columbus 421-429.
Vlček, I novému pokolení 409-411.
Xenofón, Hostina 938.
Zíbrt, Nápisy ze staročes. památ. 593-594
Staročeský rukohled a novočeský rukozpyt 819-821.
Ziegel, Slovanské právo 1022-1024.

= Svazky vázané: jednoduchý **52 hal.**, dvojitý **80 hal.**, trojitý **K 1·08**, větší svazky vždy o **48 hal. více.**

Dramatická díla.

Romány, povídky a novelly.

Svazky vázané: jednoduchý 52 hal., dvojitý 80 hal., trojitý 1·08, větší svazky vždy o 48 hal., více.

SVĚTOVÁ KNIHOVNA DLE OBSAHU

Ve zvláštních elegantních vazbách, provedených dle návrhu V. Olívy, vyšlo:

Andersen, Pohádky a povídky I.	2·—
„ „ „ II.	2·20
„ „ „ III.	2·20
Andrejev, Rozum a j. povídky	1·90
D' Annunzio, Nevinný	2·50
Arbes, Romanetta	2·90
de Balzac, Eugenie Grandetova	2·10
Plukovník Chabert	2·—
Baškircevové Denník I.	2·70
Denník II.	3·50
Björnson, Nad naši sílu	2·50
Cankar, Povídky	2·20
Carmen Sylva, Utrpení na pozemské pouti	1·90
Carnegie, Panství obchodu	2·50
Cervántes, Důmyslný rytíř don Quijote de la Mancha	6·—
Poučné povídky	3·20
Cook, Cesty kolem světa	3·—
Čech, Dvě povídky	2·—
Čechov, Povídky	3·—
Smutné povídky	2·60
Čelakovský, Ohlasy písní českých a ruských	1·80
Čorovič, Výbor povídek	2·40
Dickens, Klub Pickwickův	6·—
Vánoční povídky	1·90
Dumas, Korsičtí bratři	1·90
Erben, Kytice	1·90
Vybrané báje a pověsti nár.	3·20
Flammarion, Pout nebeská	2·10
France, Povídky	2·40
Studně svaté Kláry	2·20
Goethe, Utrpení mladého Werthera	1·90
Gorkij, Povídky	2·—
Hálek, Muzik. Liduška a j. pov.	2·20
V přírodě, Več. písně a j.	2·60
Ballady. Pohádky z naší vesnice	1·80
Harte, Kalifornské povídky	2·30
Hauff, Pohádky I.	2·30
Pohádky II.	2·10
Havlasa, Tiché vody	2·10
Havlíček, Duch Národních Novin	3·20
Heine, Kniha písní	2·10
Herites, Tajemství strýce Josefa	2·10
Hoffmann, Fantastické povídky	2·30
Humboldt, Obrazy z přírody	3·20
Hurban-Vajanský, Herodes	2·—
Hviezdoslav, Básně biblické	2·20
Jirásek, Filosofská historie	1·90
Kielland, Novellety	2·30
Kodym, Zdravověda	2·10
Kollár, Slávy dcera	3·10
Cestopis do Italie	3·60
Komenský, Labyrint světa	2·40
Kowalevská, Nihilistka	2·40
Kraepelin, Studie přírody v bytě	2·30
„ „ „ v zahradě	2·30
„ „ „ na letním bytě	2·30
Kuprin, Moloch a j. povídky	2·10
Souboj	2·60
Lagerlöfová, Jerusalém	3·20
Lermontov, Hrdina naší doby	2·10
Lěskov, Spravedliví. Nesmrtelný Golovan	2·10
Lier, Píseň míru	2·10
Loti, Aziyadé	2·10
Mácha, Spisy veršem i prósou	2·20
de Maupassant, Povídky	2·50
Povídky II.	2·70
Mirbeau, Zahrada muk	2·40
Milton, Ztracený ráj	2·80
Musset, Novelly a povídky	2·30
Zpověď dítěte svého věku	2·20
Němcová, Babička	2·40
Pohorská vesnice	2·40
Neera, Senio	2·10
Neruda, Vybr. básně a Různá prósa	2·80
Nikola I., Balkánská cařice	2·10
Pekař, Palacký	2·—
Pfleger-Mor., Z malého světa	2·50
Ztracený život	2·60
Pan Vyšínský	2·60
Polák M. Z., Spisy básnické	2·80
Rostand, Cyrano de Bergerac	2·10
Sienkiewicz, Povídky a novelly	2·—
Sieroszewski, V pasti	2·20
Sudermann, Starost	2·10
Swift, Gulliverovy cesty	3·20
Tasso, Výbor lyriky	2·20
Tetmajer, Tatranské povídky	2·30
Tolstoj, Kreutzerova sonata	2·40
Tři povídky	2·20
Statkář. jitro. - Smrt Ivana Iljiče	2·20
Twain, Vybrané humoresky	2·10
Vereščagin, Na vojně v Asii a Evropě	2·20
Winter, Krátký jeho svět	2·—
Voltaire, Romány a pověsti	2·70
Vrchlický, České ballady, Portrety básníků, Satanella	2·30

Světová knihovna ve zvláštních elegantních vazbách hodí se za levné a rozkošné dárky ke všem příležitostem.

Úplná Světová knihovna brožov. i váz. je na skladě v každém knihkupectví.

J. OTTO V PRAZE, Karlovo náměstí čís. 34.

NAKLADATELSTVÍ
J. OTTO
V PRAZE